

11.6.2002

1421/4/99

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

Kuusi kantelijaa arvostelevat kahden varatuomarin laatimassa kantelukirjoituksessa Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä ns. pesäpallon sopupelijupakan esitutkinnassa. Kysymys on Kankaanpään Mailan joukkueen jäsenistä.

Kantelijat katsovat poliisin menetelleen lain asettamien velvollisuuksien vastaisesti erityisesti seuraavasti:

1 Kantelijoita on perusteettomasti noudettu esitutkintaan ilman kutsua ja U:n nouto on toteutettu varsin huomiota herättävällä tavalla.

2 VI on velvoitettu saapumaan esitutkintaan oleskelupaikkakuntansa ulkopuolelle.

3 Vapautensa menettäneiden kuulusteluja ei ole aloitettu viipymättä ja pidättämiset ovat muutoinkin olleet tarpeettoman pitkiä.

4 Epäiltyjä on estetty käyttämästä haluamaansa avustajaa tai avustajan tarvetta on vähätelty.

5 Kuulustelut ovat olleet asenteellisia ja johdattelevia. Niissä on käytetty sopimattomia keinoja, esimerkiksi vangitsemisella uhkaamista ja toisaalta lupauksia vapaaksi päästämisestä, jos kuulustelukertomus muuttuisi poliisin haluamaksi. Lisäksi epäillyille on totuudenvastaisesti ilmoitettu asian jo selvinneen muiden kuulusteltujen kertomuksilla.

6 Kuulusteluja on ilman erityistä syytä toimitettu öiseen aikaan, eikä tilaisuutta säännölliseen lepoon ole annettu.

7 Vapautensa menettäneille ei ole annettu tilaisuutta säännölliseen ateriointiin.

8 Kotietsintää suoritettaessa ei ole esitetty kotietsintämääräystä, joka kantelijoiden käsityksen mukaan olisi tullut olla, koska kotietsintä ei ollut kiireellinen.

9 Epäillyt eivät olleet saaneet pyynnöstään huolimatta antaa loppulausuntoa.

Tämän kantelun yhteydessä on poliisilta pyydetty myös selvitystä Alibi-lehdessä numerossa 12/98 esitetyistä väitteistä siitä, että erään (nimeltä mainitsemattoman) joukkueen kapteeni olisi ollut 50 tuntia pidätettynä ennen kuin häntä kuulusteltiin ja että muutamia junioripelaajia olisi kuulusteltu 10 tuntia yhtäjaksoisesti.

Totean aluksi, että tässä asiassa tehtäviini kuuluu sen tutkiminen, ovatko kantelun kohteena olevat poliisimiehet menettäneet lainvastaisesti tai jättäneet velvollisuutensa täyttämättä. Ns. pesäpallon sopupeleihin liittyen on Helsingin hovioikeudessa vireillä rikosasia, jossa on esitetty osin samoja väitteitä kuin kysymyksessä olevasta esitutkinnasta tänne tehdyissä kolmessa kantelussa (dnrot 1235/4/99, 2258/4/99 ja 2546/4/99). Oikeusasiamies ei voi tuomioistuimen riippumattomuutta vaarantaen puuttua siellä vireillä olevan asian käsittelyyn. Katson rikosasian käsittelyn tässä vaiheessa kuitenkin olevan mahdollista ottaa kantaa kantelijoiden väitteisiin eikä kanteluasioiden ratkaisua kohtuuttomasti viivyttämättä ole enää mahdollista odottaa rikosasian lainvoimaista tuomiota. Korostan, että teen ratkaisuni kanteluasiassa siinä hankitun aineiston perusteella. Päätökseni ei luonnollisesti millään tavoin sido tuomioistuinta. Se tulee antamaan tuomionsa asiassa siellä esitetyn näytön perusteella.

3.1

Tapahtumatietoja

Oy Veikkaus Ab teki elokuussa 1998 poliisille tutkintapyynnön, koska aiemmin samassa kuussa pelattujen viiden pesäpallo-ottelun, mm. ottelujen Seinäjoki - Kankaanpää ja Kankaanpää - Oulu, tuloksia epäiltiin vilpillisesti järjestetyksi vedonlyöntivoittojen saamiseksi. Ottelut olivat olleet Oy Veikkaus Ab:n järjestämän pitkävedon kohteena. Niissä oli mukana yhteensä kahdeksan joukkuetta. Helsingin kihlakunnan poliisilaitos aloitti asiassa esitutkinnan epäilyistä törkeistä petoksista. Tutkinnanjohtajaksi tuli tuolloinen rikoskomisario MR.

Selvityksen mukaan esitutkinnassa kuultiin rikoksesta epäiltyinä 561 henkilöä. Esitutkinnan aikana oli pidätettynä 49 ja kiinniotettuja 25 henkilöä. Kotietsintöjä suoritettiin 25 ja takavarikkoja 30.

Esitutkinnan perusteella Vantaan kihlakunnansyyttäjä APK nosti syytteen 21 henkilöä kohtaan. Vantaan käräjäoikeus antoi tuomionsa asiassa 4.6.2001. Syytetyt tuomittiin törkeästä petoksesta, petoksista ja niiden yrityksistä joko ehdolliseen vankeusrangaistukseen tai sakkorangaistukseen (yhden henkilön osalta syytteet hylättiin kokonaan). Käräjäoikeuden tuomio ei ole lainvoimainen ja asian käsittely jatkuu Helsingin hovioikeudessa.

Kihlakunnansyyttäjä APK:lta 17.5.2002 saadun tiedon mukaan hän on tehnyt asiassa 320 syyttämättä jättämispäätöstä (joista 80 syyksilukevia) ja 68 henkilön osalta syyteharkinta on edelleen kesken.

3.2

Kantelussa väitetyt noudot kuulusteluihin

Saadun selvityksen mukaan kysymys ei ole ollut esitutkintalain (ETL) 18 §:n mukaisista noudoista esitutkintaan vaan rikoksesta epäillyn kiinniottamisesta. R ja V on samalla pidätetty. Kantelijoista "noutoa" on heidän lisäksi arvostellut U. Tutkinnanjohtaja MR:n mukaan pidättämisen edellytykset ovat olleet olemassa heidän osaltaan.

Pakkokeinolain (PKL) 1 luvun 2 §:ssä säädetään poliisimiehen kiinniotto-oikeudesta. Sen mukaan poliisimies saa ottaa kiinni rikoksesta epäillyn, joka on määrätty pidätettäväksi tai vangittavaksi. Jos pidättämiseen on edellytykset, poliisimies saa ottaa rikoksesta epäillyn kiinni ilman pidättämismääräystäkin, jos pidättämisen toimeenpano voi muuten vaarantua. Poliisimiehen on ilmoitettava

kiinniottamisesta viipymättä pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. Tämän on 24 tunnin kuluessa kiinniottamisesta päätettävä, onko kiinni otettu päästettävä vapaaksi vai pidätettävä.

Pidättämisen edellytyksistä puolestaan säädetään PKL 1 luvun 3 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan rikoksesta todennäköisin syin epäilty saadaan pidättää mm. jos rikoksesta on säädetty lievempi rangaistus kuin kaksi vuotta vankeutta, mutta siitä säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin vuosi vankeutta ja epäillyn olojen taikka muiden seikkojen perusteella on todennäköistä, että hän vaikeuttaa asian selvittämistä hävittämällä, turmelemalla, muuttamalla tai kätkemällä todistusaineistoa taikka vaikuttamalla todistajaan, asianomistajaan, asiantuntijaan tai rikoskumppaniinsa (ns. sotkemisvaara). Lainkohdan 2 momentin mukaan kun jotakuta on syytä epäillä rikoksesta, hänet saadaan pidättää, vaikka epäilyyn ei ole todennäköisiä syitä, jos pidättämiseen muutoin on 1 momentissa säädetty edellytykset ja epäillyn säilöön ottaminen on odotettavissa olevan lisäselvityksen vuoksi erittäin tärkeää. Vertailun vuoksi totean, että ETL 18 §:n (jota selvityksen mukaan ei siis nyt sovellettu) mukaan epäilty voidaan kutsuttakin noutaa esitutkintaan, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta ja on todennäköistä, ettei hän noudata kutsua tai että hän kutsun saatuaan ryhtyy pakenemalla, todisteita hävittämällä tai muulla tavalla vaikeuttamaan esitutkintaa. Kutsutta noudon edellytykset ovat siis käytännössä varsin samankaltaiset kuin pidättämisellä (ja poliisimiehen PKL 1 luvun 2 §:n 2 momentin tarkoittamalla kiinniotto-oikeudella) sotkemisvaaratilanteissa.

Totean, että kantelussa ei ole kyseenalaistettu pidättämisen yleisten edellytysten olemassaoloa (rikosepäilyn vahvuus).

Esitutkinta on koskenut epäilyä varsin vakavista rikoksista, joihin on käytettävissä olevan selvityksen ollut perusteltua epäillä osallistuneen lukuisia henkilöitä myös Kankaanpäässä. Saadun selvityksen mukaan poliisi on kiinniottojen ja pidätysten osalta kiinnittänyt erityistä huomiota ns. sotkemisvaaraan, joka tarkoittaa mm. sitä, että poliisi pyrki siihen, että epäillyt eivät pääse vaikuttamaan toistensa tai muiden asiassa kuultavien kertomuksiin. Tämän vuoksi useita henkilöitä on pyritty ottamaan kiinni yhtä aikaa. Esitutkinnan yleisten lähtökohtien osalta viittaan Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen lausuntoon 1.12.1999 kanteluasiassa dnro 2258/4/99, josta liitän oheen jäljennöksen tältä osin. Puheena olevien henkilöiden kiinniottoaikatauluihin on vaikuttanut selvityksistä ilmi käyvällä tavalla esitutkinnan muu eteneminen, mm. S:n pidättäminen (ja vapauttaminen).

Pakkokeinojen käyttöä koskevat säännökset jättävät yksittäistapauksessa soveltajalleen jonkin verran harkintavaltaa. Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että poliisi ei ole ylittänyt harkintavaltansa tai käyttänyt sitä väärin, kun U, R ja V on otettu kiinni (kantelussa arvostellut "noudot"). En myöskään MR:n selvityksessä esitetty huomioon ottaen katso tulleen ilmi seikkoja, jotka antaisivat aiheita epäillä, että U olisi otettu kiinni tarpeetonta huomiota herättäen.

3.3

Väitetty VI:n velvoittaminen saapumaan kuulusteluun Tampereelle

VI:n mukaan hänet painostettiin saapumaan öiseen kuulusteluun Vierumäeltä Tampereelle (eli pitkälti yli sadan kilometrin päähän). Riidatonta on, että hän lähti tutkinnanjohtaja MR:n kanssa käymänsä puhelinkeskustelun jälkeen Vierumäeltä Tampereelle, jossa häntä kuulusteltiin 12.10.1998 alkaen klo 23.00 kolmen tunnin ajan.

MR:n selvitys tapahtumista poikkeaa huomattavasti VI:n esittämästä. MR:n mukaan S:n 12.10.1998 klo 20.10 päättyneessä kuulustelussa tuli esiin mm. VI:n osuutta tapahtumiin. Tämä on todettavissa myös esitutkintapöytäkirjasta. MR kertoo tällöin soittaneensa VI:lle sopiakseen kuulustelusta. VI:lle esitettiin MR:n mukaan vaihtoehtona mm. kuulustelua seuraavana aamuna Heinolassa, Lahdessa

tai Vierumäellä, mutta VI oli MR:n mukaan itse halunnut saapua vielä samana iltana Tampereelle kuulusteluun.

VI:n allekirjoittamaan (kohtaan "luettu, annettu tarkastettavaksi ja hyväksyty") kuulustelupöytäkirjaan on merkitty: "Vaikka tämä kuulustelu on suoritettu klo 23.00 - 02.00 totean, että olen koko ajan ymmärtänyt, mistä tässä kuulustelussa on ollut kysymys. Olen vapaaehtoisesti halunnut kertoa totuuden tässä asiassa ja tämän takia suostuin tulemaan tähän kuulusteluun Vierumäeltä näin myöhään."

Katson, ettei ole tullut ilmi MR:n menetelleen kantelussa väitetyllä tavalla moitittavasti VI:n kuulustelu-paikasta päätettäessä.

3.4

Kuulustelujen aloittaminen ja vapaudenmenetysten kesto

Kaksi kantelijoista (R, V) on katsonut, että kuulusteluja ei ole aloitettu viipymättä. Kantelussa on viitattu mm. ETL 20 §:ään, jonka mukaan tutkintatoimenpiteet, joiden vuoksi joku on saapunut tai noudettu esitutkintaan taikka on (ETL 19 §:n nojalla) määrätty jäämään paikalle tai viety kuultavaksi, on aloitettava viipymättä. Lisäksi kaksi muuta kantelijaa (U ja S) ovat arvostelleet vapaudenmenetyksien kestoa ja ensin mainittu viitannut mm. kuulustelujen pitkiin väliaikoihin. Kaikki nämä neljä kantelijaa olivat pidätettyinä.

Käsitykseni mukaan ETL 20 § ei sinänsä suoraan sovellu tähän tapaukseen, koska selvityksen mukaan kysymys ei ole ollut ETL 18 §:n mukaisista noudoista esitutkintaan vaan rikoksesta epäillyn kiinniottamisesta, jotka sittemmin ovat muuttuneet pidätyksiksi. ETL 20 § on kuitenkin yksi ilmaus yleisemmästä periaatteesta, jonka mukaan ketään ei saa pitää vapautensa menettäneenä tai esitutkinnassa kauempaa kuin on välttämätöntä. Asiassa ei nähdäkseni tältä osin ole ainakaan ensi sijassa kysymys siitä, miten kauan on kulunut ennen kuin kuulustelut aloitettiin, vaan pikemminkin siitä, oliko näiden kantelijoiden vapaudenmenetyksille perusteita. Vapaudenmenetykselle tulee koko keston ajan olla lailliset perusteet.

PKL 1 luvun 4 §:n mukaan pidätetty on päästettävä vapaaksi heti, kun edellytyksiä pidättämiseen ei enää ole ja, jollei häntä vaadita vangittavaksi, viimeistään vangitsemisvaatimuksen tekemistä varten säädetyn ajan kuluttua eli viimeistään kolmantena päivänä kiinniottamispäivästä ennen kello kahtatoista. Tässä tapauksessa kyseiset neljä henkilöä ovat olleet vapautensa menettäneenä n. 10 - 57 tuntia. Tämä on PKL:ssa säädettyjen edellytysten täytyessä sinänsä mahdollista yksin poliisin päätöksellä.

Kysymyksessä on ollut esitutkinta varsin vakavista rikoksista, joihin on epäilty myös Kankaanpäässä osallistuneen lukuisia henkilöitä. Pelkästään yhden epäillyn kuulusteluajankohtien tarkastelu ei nähdäkseni ole missään nimessä riittävää väitetyn viivytyksen arvioimiseksi muun muassa, koska esitutkinta ei ole vain kuulustelujen toimittamista eikä tässä tapauksessa ole ollut kysymys yhden ihmisen tekemisistä vaan epäily laajan henkilöpiirin yhteistoiminnasta.

Poliisi on selvittänyt kiinnittäneensä kiinniottojen ja pidätysten osalta erityistä huomiota ns. sotkemisvaaraan, joka tarkoittaa mm. sitä, että poliisi pyrki siihen, että epäillyt eivät pääse vaikuttamaan toistensa tai muiden asiassa kuultavien kertomuksiin. PKL:n mukaan tämän tavoitteen varmistamiseksi on tietyin edellytyksin mahdollista pitää henkilö pidätettynä (ja myös vangita). On myös selvää, että kuulusteluihin on valmistauduttava, kuulustelukertomuksia on vertailtava keskenään ja saatuaan muuhun näyttöön, tehtävä erilaisia tiedusteluja, harkittava pakkokeinojen käyttöä. Tässäkin tapauk-

sessä esitutkinta mm. kuulusteluineen on koko ajan ollut käynnissä, vaikka kaikkia pidätettyjä ei olekaan joka päivä kuulusteltu.

On sinänsä totta, että yksittäisten henkilöiden kohdalta tarkasteltuna kuulustelujen väliajat saattavat vaikuttaa pitkiltä. Esimerkiksi U:ta on kuulusteltu 13.10.1998 iltapäivällä hänen kiinniottonsa jälkeen ja seuraavan kerran 15.10.1998 puolenpäivän aikaan. Tältä osin on huomattava, että 12. - 16.10.1998 oli tämän esitutkinnan johdosta vapautensa menettäneenä seitsemän henkilöä. Mainittujen U:n kuulustelujen väliaikana toimitettiin pitkälti toistakymmentä muuta kuulustelua. Lisäksi kiinnitän huomiota siihen, että poliisilla on käsitykseni mukaan ollut lainmukaiset, tutkinnallisesti perustellut syyt ottaa useita henkilöitä yhtä aikaa kiinni. Kun otetaan huomioon tutkinnanjohtaja MR:n selvityksissään esiin tuomat seikat muutoinkin sekä se, että kuulusteluja ei ilman erityistä syytä saa toimittaa kello 21 ja 6 välisenä aikana, en katso, että kuulusteluja tai niiden aloittamista olisi lainvastaisesti pitkitetty. En myöskään katso esitutkintatoimenpiteistä saatu selvitys huomioon ottaen, että R:ää, V:tä, U:ta tai S:ää olisi ylipäätään pidetty tarpeettoman pitkään pidätettyinä.

3.5

Avustajan käyttö

VI:n ja S:n osalta kuulustelun toimittaneet poliisimiehet ovat selvittäneet ilmoittaneensa näille, että heillä on oikeus käyttää avustajaa kuulustelussa, mistä on tehty merkintä myös pöytäkirjaan. Kumpikaan ei ollut halunnut avustajaa kuulusteluun. Käytettävissäni oleva selvitys huomioon ottaen ei ole tullut ilmi, että avustajan käytön merkitystä olisi vähätelty tai muutoinkaan menetelty lainvastaisesti näissä tapauksissa.

R on pyytänyt kuulusteluunsa 14.10.1998 avustajaksi tuolloista varatuomari L:ää, jolle oli ilmoitettu asiasta. Samaan aikaan R:n kanssa kuulusteltavaksi kaavailtu V oli myös pyytänyt L:ää avustajakseen. Kun rikosylikonstaapeli T (jonka oli tarkoitus kuulustella R:ää) sai tästä tiedon, hän ilmoitti tilanteesta jo kuulusteluun matkalla olleelle L:lle. Koska L oli jo edellisenä päivänä avustanut V:tä, hän valitsi nytkin V:n kuulustelun R:n avustamisen sijasta. T on kertonut ilmoittaneensa R:lle, että L ei pääse kuulusteluun, koska tällä on toinen henkilö avustettavanaan ja keskustelleensa toisen avustajan hankkimisesta. R totesi (kuulustelupöytäkirjankin merkinnän mukaan), ettei tarvinnut avustajaa kuulustelussa.

Käsitykseni mukaan poliisin tulee mahdollisuuksien mukaan mm. kuulustelujen ajoituksessa ottaa huomioon toiveet avustajista. Tässä tapauksessa useita henkilöitä on ollut vapautensa menettäneenä ja muutoinkin kuulusteluajankohtien järjestely ilmeisestikin on ollut mahdollista varsin rajoitetusti. En katsokaan olevan aihetta epäillä, että R:n ja V:n kuulustelujen samanaikaisuuteen olisi ollut epäasiallisia syitä. Saadun selvityksen perusteella ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, jotka oikeuttaisivat päättelemään poliisin evänneen R:ltä mahdollisuuden käyttää kuulustelussa haluamaansa avustajaa tai menetelleen tältä osin muutoinkaan moitittavasti kantelussa väitetyllä tavalla.

3.6

Kuulusteluajankohdat

ETL 24 §:n mukaan kuulustelua ei saa ilman erityistä syytä pitää kello 21:n ja 6:n välisenä aikana. Kuulusteltavalle on annettava tilaisuus säännölliseen ateriointiin ja riittävään lepoon. Esitutkinnasta ja pakkokeinoista annetun asetuksen 16 §:n mukaan syy kuulustelun toimittamiseen kello 21:n ja 6:n välisenä aikana tulee merkitä kuulustelupöytäkirjaan.

Kolme kantelijaa on kiinnittänyt huomiota myöhäisiin kuulusteluihin. Heistä VI:n osalta viitaan kohdassa 3.3 mainittuun merkintään kuulustelupöytäkirjassa ja katson, ettei kuulusteluajankohdassa tai sen merkitsemisessä pöytäkirjaan ole tullut ilmi moitittavaa menettelyä. X katsoo kantelussaan, ettei erityistä syytä myöhäiseen kuulusteluun ollut. U on kantelussaan todennut, ettei hänelle muistamansa mukaan ilmoitettu erityistä syytä myöhäiseen kuulusteluun ja vastineessaan todennut vielä, että ilmeisesti tällaista syytä ei ollut, kun siitä ei tehty merkintääkään.

X:n osalta tutkinnanjohtaja MR kertoo, että kuulustelu 14.10.1998 (klo 20.15 - 22.00) toimitettiin X:n omasta pyynnöstä. MR:n mukaan X nimenomaan itse halusi, että hänet kuulusteltaisiin myöhäisestä ajankohdasta huolimatta, koska hän ilmoitti valehdelleensa aiemmissa kuulusteluissaan ja halusi nyt muuttaa kertomustaan. X on vastineessaan kiistänyt MR:n esittämän. Käsitykseni mukaan ainakaan asian lopputulokseen vaikuttavaa lisäselvitystä tapahtumiin ei ole saatavissa. Käytettävissä olevan selvityksen perusteella en katso näytetyksi, että MR olisi X:n puheena olevan kuulustelun toimittamisajankohdasta päättäessään menettänyt lainvastaisesti. MR on kuitenkin laiminlyönyt merkitä kuulustelupöytäkirjaan syyn kuulustelun toimittamiseen klo 21 ja 06 välisenä aikana. Käsittäkseni ainakin yksi merkinnän tekemisen tarkoituksista on, että menettelyn peruste on jälkikäteen todettavissa ja että kuulusteltava voi jo pöytäkirjaa tarkastaessaan ottaa siihen kantaa, jos on asiasta eri mieltä. Tällöin voitaneen pitkälti välttyä nyt käsillä olevan kaltaisista tilanteista, joissa kuulustelijalla ja kuulusteltavalla on kuulusteluajankohdan syystä eri käsitys.

U:n osalta MR ja kuulustelijana toiminut rikosylikonstaapeli T ovat kertoneet, että 15.10.1998 illalla vaihtoehtoina olivat kuulustelun toimittaminen tuolloin tai se, että kuulustelu (ainakin osittain) toimitetaan seuraavana aamuna. U:n osalta tilanne oli se, että vangitsemisvaatimus oli PKL 1 luvun 13 §:n mukaan tehtävä seuraavana päivänä klo 12:een mennessä tai hänet oli vapautettava. En voikaan yhtyä siihen asianajaja LÖ:n päätelmään, että kuulustelun jatkaminen seuraavana aamuna "ei enää olisi ollut vaihtoehto". Poliisimiesten selvitysten mukaan U oli itse pyytänyt kuulustelua heti ja se on aloitettu klo 19.15. Kuulustelu, jossa LÖ oli läsnä, oli kestänyt lähes neljä tuntia päättyen klo 00.05, jolloin U oli päästetty vapaaksi. MR ja T ovat kertoneet näistä tapahtumista käytännössä samoin myös heitä käräjäoikeudessa todistajina kuultaessa. Käräjäoikeus on pitänyt näitä yhdenmukaisia todistajankertomuksia luotettavina.

Käytettävissä olevasta selvityksestä ei mielestäni ole pääteltävissä, että U:ta olisi epäasiallisesti taivuteltu tai painostettu tähän kuulusteluun tai että sen toimittamisajankohdasta päätettäessä olisi muutoinkaan menetelty lainvastaisesti. Rikosylikonstaapeli T on kuitenkin laiminlyönyt merkitä kuulustelupöytäkirjaan syyn kuulustelun toimittamiseen klo 21 ja 06 välisenä aikana. Tältä osin viitaan edellä X:n kuulustelun kohdalla esitettyyn.

Kuulustelujen toimittamisajankohdan syy on siis edellä kerrotulla tavalla laiminlyöty merkitä pöytäkirjaan. Sen sijaan en käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katso tulleen ilmi, että poliisi olisi laiminlyönyt varata kuulusteltaville tilaisuutta riittävään lepoon.

3.7

Kantelussa esitetyt väitteet epäasiallisesta menettelystä kuulusteluissa

Esitutkintalain 24 §:n mukaan kuulusteltavaa on kohdeltava rauhallisesti ja asiallisesti. Tunnustuksen tai määrättyyn suuntaan käyvän lausuman saamiseksi kuulusteltavalta ei saa käyttää tietoisesti vääriä ilmoituksia, lupauksia tai uskotteluja erityisistä eduista, uuvuttamista, uhkausta, pakkoa taikka muita kuulusteltavan ratkaisuvapauteen, tahdonvoimaan, muistiin tai arvostelukykyyn vaikuttavia sopimattomia keinoja tai menettelytapoja.

Asiassa on kuultu kaikkia kuulusteluja toimittaneita poliisimiehiä. He ovat selvityksissään varsin yksityiskohtaisesti kertoneet kuulusteluista ja esitutkinnasta muutoinkin. He ovat kiistäneet väitteet vääristä ilmoituksista muiden pelaajien kertomuksista ja tutkintavankeudella uhkaamisesta tai ylipäätään sopimattomasta menettelystä. Myöskään kuulustelupöytäkirjoista ei ole pääteltävissä, että kuulustelut olisivat olleet painostavia, asenteellisia tai johdattelevia.

Useat kantelijat ovat arvostelleet sitä, että heiltä on tiukattu useaan otteeseen sanaa sopiminen. Kun yksi esitutkinnan keskeisiä kysymyksiä on ollut, oliko ottelujen tuloksia sovittu, on mielestäni selvää, että tästä epäilyiltä kysytään. On myös mahdollista, että kuulusteltavalle ilmoitetaan, mitä muut asiassa kuullut ovat kertoneet. Edelleen ei ole lainvastaista, jos poliisi selvittää epäilylle asian etenemismahdollisuuksia. Esimerkiksi tältä osin selvityksissä on todettu mm., että epäiltyjen kyselyjen johdosta vangitsemismahdollisuudesta on ollut puhetta. Tämäntyyppinen keskustelu ei ole sinällään lainvastaista. Kiellettyä sen sijaan on esimerkiksi vangitsemisella uhkaaminen. Toisaalta ainakin epäiltyjen avustajille lienee tiedossa, että poliisilla ei ole edes toimivaltaa päättää vangitsemisesta.

On selvää, että esimerkiksi sopimisen "tiukkaaminen" ja vangitsemismahdollisuudesta keskusteleminen voidaan tehdä joko asiallisesti tai myös ETL 24 §:ssä kielletyllä tavalla. Esimerkiksi asiayhteys, äänensävy, eleet ja ilmeet vaikuttavat asian arvosteluun. Tämäntyyppisistä seikoista kuten ylipäätään tyhjentävän selvityksen saaminen kuulustelutapahtumista ei kuitenkaan nähdäkseni ole tässä kanteluasiassa mahdollista varsinkin, kun kuulustelijoiden ja kuulusteltavien käsitykset kuulustelutapahtumista ja niiden luonteesta poikkeavat osin varsin paljon toisistaan.

Mielestäni ei ole merkityksetöntä, että kuulusteltavat ovat poikkeuksetta allekirjoittaneet kuulustelukertomuksensa (kohtaan "luettu, annettu tarkastettavaksi ja hyväksytty"), vaikkakaan siitä ei voida sinällään vetää sitä, johtopäätöstä, että kuulusteluissa olisi kaikilta osin menetelty asianmukaisesti. Asiassa selvityksiä antaneet poliisimiehet ovat lisäksi kiinnittäneet huomiota siihen, että kantelu on tehty vasta yli puoli vuotta tapahtumien jälkeen.

Henkilölle, joka ei ole aiemmin ollut tekemisissä poliisin kanssa - ainakaan pidätettynä ja kuulusteltuna syylliseksi epäillyn asemassa - voi jo tämä tilanne sinänsä tuntua epämiellyttävältä ja kuulusteltavan näkökulmasta painostavaltakin ilman että kuulustelija toimii missään määrin epäasiallisesti.

Kuulusteluissa on suurimmaksi osaksi ollut läsnä vain kuulusteltava ja kuulustelun toimittanut poliisimies, joskus myös kuulustelutodistajana toiminut poliisimies. Näyttö siitä, mitä kuulusteluissa on tapahtunut, jää näin ollen varsin usein vain kuulustelijan ja kuulusteltavan kertoman ja kuulustelupöytäkirjan merkintöjen varaan. Muun näytön puuttuessa ei tällaisessa tilanteessa voida katsoa kuulusteltavan kertomuksen perusteella selvitetyn, että kuulustelija olisi menetellyt lainvastaisesti.

Siltä osin kuin kantelijoilla on ollut avustaja läsnä kuulustelussa, tälle on varattu tilaisuus antaa selvitys tapahtumista. Kanslian tarkastaja onkin kuullut puhelimitse asianajaja L:ää ja asianajaja LÖ:ä. Totean, että he ovat myös laatineet kantelukirjoituksen sekä toimineet esitutkinnassa eräiden kantelijoiden avustajana sekä käräjäoikeuden käsittelyssä (ja edelleen hovioikeudessa) L mm. V:n ja R:n sekä LÖ U:n maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain nojalla määrättyinä avustajina.

LÖ:n kertoman perusteella on aihetta käsitellä tarkemmin U:n viimeistä, ns. myöntökuulustelua 15.10.1998. Edellä kohdassa 3.6 käsiteltiin tämän kuulustelun ajankohdasta päättämistä.

LÖ:n kuulustelusta poistamisella "uhkaamisesta" T on kertonut todistajana käräjäoikeudessa. T:n mukaan LÖ puuttui kuulusteluun tavalla, jonka johdosta T katsoi olevan aihetta todeta, että "kuuluste-

lussa poliisi esittää kysymykset ja kuulusteltava vastaa niihin, avustaja ei vastaa kysymyksiin" ja huomautti LÖ:ä "siitä mahdollisuudesta, että jos tämä ei toimi tällä tavalla, niin tämä voidaan poistaa kuulustelusta." Poistaminen on sinänsä mahdollista ETL 35 §:n nojalla. Kun otetaan muutoinkin huomioon käytettävissäni oleva selvitys, katson, ettei tältä osin ole tullut ilmi I:n menetel-
leen lainvastaisesti.

Mitä tulee T:n käyttäytymiseen muutoin kuulustelussa viittaan edellä kuulustelutapahtumien osalta lausumiini yleisiin näkökohtiin. Lisäksi totean, että Vantaan kärjäoikeus on kuullut T:tä todistajana. Kärjäoikeus on sille esitettyä näyttöä arvioidessaan pitänyt T:n kertomusta luotettavana ja katsonut, ettei (mm.) U ole esittänyt uskottavaa selitystä esitutkimuskertomuksensa kiistämiselle. U:n ja LÖ:n esittämä ei T:n selvitykset ja todistajankertomus huomioon ottaen anna minun käsitykseni mukaan aihetta epäillä, että T olisi U:ta 15.10.1998 kuulustellessaan menetellyt lainvastaisesti.

V:n kuulustelun 14.10.1998 osalta olen katsonut, että kantelua selvitetessä tuli esiin seikkoja, joiden perusteella oli syytä epäillä, että vanhempi konstaapeli K olisi syyllistynyt virkavelvollisuutensa rikkomiseen menettelemällä vastoin ETL 24 §:ää. Tämän johdosta pyysin keskusrikospoliisia toimittamaan asiassa esitutinnan (2400/R/142/02). Esitutkinta valmistui toukokuussa 2002 ja olen tänään tehnyt sen johdosta tehnyt erillisen päätöksen (dnro 1235/4/02).

Mitä tulee muihin kuin edellä erikseen mainittuihin kuulusteluihin, totean yhteenvetona, että tässä kanteluasiassa kertyneen selvityksen perusteella ei ole todettavissa, että kuulusteluissa olisi menetelty kantelussa kerrotuilla tavoilla lainvastaisesti. Asian lopputulokseen vaikuttavaa lisäselvitystä ei käsitykseni mukaan ole saatavissa.

Tältä osin kiinnitän vielä lopuksi huomiota siihen, että esimerkiksi Isossa-Britanniassa vapautensa menettäneiden epäiltyjen kuulustelut säännönmukaisesti (ääni)nauhoitetaan. Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea (CPT) on pitänyt kuulustelujen nauhoitusta tärkeänä epäiltyjen oikeusturvantakeena. Käsitykseni mukaan tällä menettelyllä olisi merkitystä myös poliisin oikeusturvansamoin kuin näytön arvioinnin kannalta esimerkiksi kuulustelukertomusten kiistämistapauksissa. Suomessakin kuulustelun tallennus on ETL:n mukaan mahdollista, mutta sitä ei käsitykseni mukaan juuri käytetä. Kuulusteltujen kuvatallennusta esitetään tietyissä erityistapauksissa otettavaksi käyttöön (hallituksen esitys 52/2002). Kysymys kuulustelujen ääninauhoittamisesta (ja myös videoinnista) on kuitenkin niin laaja ja monisyinen, että sitä ei ole aihetta tässä yhteydessä enemmälti käsitellä. Tulen joka tapauksessa sopivassa yhteydessä keskustelemaan asiasta poliisin ylijohdon kanssa.

3.8

Ruokailumahdollisuudet

ETL 24 §:n mukaan kuulusteltavalle on annettava tilaisuus säännölliseen ateriointiin. Selvityksen mukaan aamupala jaetaan Porin poliisivankilassa klo 8.30 ja varsinainen ruoka (ja samalla iltapala) klo 15.30. Tästä järjestelystä ei ole sinänsä huomauttamista.

V arvostelee sitä, että kuulustelut suoritettiin siten, ettei hänen sallittu ruokailla ennen kuin vasta kuulustelujen päättymisen jälkeen.

V otettiin kiinni 13.10.1998 klo 00.20. Häntä kuulusteltiin samana päivänä klo 13.10 - 16.10. Seuraavana päivänä V kertoo syöneensä aamupuron klo 8.30. Häntä kuulusteltiin klo 14.18 - 18.41 eikä hän siis saanut klo 15 jaettua päivän pääruokaa. V vapautettiin klo 18.50, minkä jälkeen poliisi vei nälkäänsä valittaneen V:n hampurilaisravintolaan.

Myös X arvostelee sitä, ettei hänelle annettu ruokailumahdollisuutta ennen kuulustelujen päättymistä. Hänet otettiin kiinni 14.10.1998 klo 12 Kankaanpään poliisilaitoksella, jossa häntä kahteen otteeseen kuulusteltiin. Sen jälkeen X oli klo 15.40 - 16 Kankaanpäässä mukana kotietsinnässä, mistä hänet vietiin Porin poliisivankilaan. Siellä rikostarkastaja MR kuulusteli X:ää klo 20.15 - 22, minkä jälkeen tämä kertoo saaneensa ruokaa pyydettyään sitä vartijalta. X:n mukaan hän oli tuohon saakka syömättä. Tätä ei ole selvityksissä kiistetty.

Poliisilla on velvollisuus (oma-aloitteisesti) huolehtia siitä, että sen huostassa olevat henkilöt saavat säännöllisesti ja riittävästi ravintoa. Ruokailuajat on käsitykseni mukaan otettava huomioon kuulusteluja suunniteltaessa ja tarvittaessa keskeytettävä kuulustelu ruokailutauon ajaksi. Asianmukaisista ruokailumahdollisuuksista ovat osaltaan vastuussa sekä poliisivankilan henkilökunta että esitutkintaa toimittavat poliisimiehet. Tässä kantelussa on kysymys vain viimeksi mainituista, joille ETL 24 § asettaa velvollisuuden varata kuulusteltavalle mahdollisuus säännölliseen ruokailuun.

V:n osalta kuulustelu 13.10.1998, jossa hänen avustajansa oli läsnä, on aloitettu jo kaksi tuntia ennen ruoka-aikaa, eikä etukäteen ole voitu ilmeisestikään tietää, kuinka kauan se tulee kestä-
mään. Kuulustelu on jatkunut vain n. tunnin yli normaalin ruoka-ajan. Mikäli ruoka oli klo 16 aikaan ollut kylmää (kuten V kertoo), olisi hänellä käsitykseni mukaan ollut mahdollisuus pyytää lämmittämään se. Tosin V kertoo ruokaa syöneensä. En katso tältä osin menetellyn tavalla, joka antaisi minulle aihetta toimenpiteisiin.

Seuraavana päivänä kuulustelun V:n avustajan läsnäollessa toimittanut vanhempi rikoskonstaapeli K toteaa, ettei hän ollut tietoinen, ettei V ollut vielä kuulustelun alkaessa (klo 14.18) saanut lounasta - joka olisi siis tarjottu vajaan tunnin kuluttua - ja ettei tämä kuulustelun aikanakaan tullut esiin. Käsitykseni mukaan ruokailuväli on tässä tapauksessa venynyt kohtuuttoman pitkäksi. Pelkästään se, että V ei saadun selvityksen mukaan ole itse reagoinut tilanteeseen, ei kokonaan poista kuulustelijan velvollisuutta huolehtia säännöllisestä ruokailusta. Mielestäni ei voida lähteä siitä, että poliisivankilan toimintatavat ja rutiinit ovat esimerkiksi siellä ensimmäistä kertaa vapautensa menettäneenä olevalle tuttuja ja että hän ymmärtäisi kaikissa suhteissa, mitkä hänen oikeutensa ovat ja mitä hän voi vaatia. Tässä tapauksessa esitutkintaa toimittavat poliisimiehet ovat olleet vieraalla poliisilaitoksella, mikä mielestäni korostaa velvollisuutta varmistua juuri tuon laitoksen rutiineista, jotka voivat monessa suhteessa poiketa esim. Helsingin poliisivankilasta. Esimerkiksi K ei näytä olleen tietoinen Porin poliisivankilan ruokailuajoista. Katson kuitenkin, että kysymys on ollut lähinnä huomaamattomuudesta, johon on osaltaan vaikuttanut V:n oma käytös. Asiassa ei ole tullut esiin viitteitä siitä, että V:tä olisi tarkoituksellisesta pyrittä estämään ruokailemasta säännöllisesti. Saatan kuitenkin edellä lausumani K:n ja tutkinnanjohtaja MR:n tietoon ja kiinnitän heidän huomiotaan velvollisuuteen huolehtia kuulusteltavan säännöllisestä ruokailusta.

X:n kohdalla näyttää saadun selvityksen valossa siltä, että ruokailemattomuus on johtunut osaltaan siitä, että hänet on päivän mittaan siirretty Kankaanpäästä Poriin ja toisaalta siitä, että hän ei näytä itse reagoineen asiaan ennen kuin myöhään illalla. On selvää, että ruokailuväli on muodostunut kohtuuttoman pitkäksi, mutta mikään ei tässäkään tapauksessa viittaa siihen, että X:ltä olisi tarkoituksellisesti pyrittä epäämään säännöllinen ruokailu. Tapahtunut kuitenkin korostaa ruokailusta huolehtimisen tärkeyttä siirtotapauksissa. Aiemminkin on kantelujen tutkinnan yhteydessä tullut ilmi esimerkiksi tilanne, jossa lähettävä poliisilaitos luuli pidätetyn saavan ruokaa toiselle poliisilaitokselle perille tultuaan, mutta siellä oletamus taasen oli, että pidätetty on jo ruokaa saanut ja ruoka-aikakin oli jo ohi.

Katson, ettei asia X:n osalta anna aihetta muuhun kuin, että kiinnitän tutkinnanjohtaja MR:n huomiota tapahtuneeseen ja edellä lausumiini näkökohtiin.

3.9

Kotietsinnät

PKL 5 luvun 5 §:n mukaan kotietsintää aloitettaessa on kirjallinen etsintämääräys esitettävä sille, jonka luona etsintä toimitetaan tai hänen talonväkeensä kuuluvalla, jos he ovat paikalla. Jollei kirjallista määräystä ole, etsinnän tarkoitus on suullisesti esitettävä.

Tutkinnanjohtaja MR:n mukaan hän on paikalla olleena suullisesti selvittänyt S:lle kotietsinnän tarkoituksen. Samoin kertoo menetelleensä rikoskomisario --- X:n kohdalla.

Koska pidättämiseen oikeutettu virkamies, joka päätti kotietsinnästä oli itse läsnä kotietsinnässä, ei kirjallisen määräyksen laatiminen ole käsitykseni mukaan ollut tarpeen (näin myös Helminen-Lehtola-Virolainen: Uusi esitutkintalainsäädäntö 1990 s. 473). En katso tulleen esiin, että S:n ja X:n luona toimitetuissa kotietsinnöissä olisi menetelty kantelussa väitetyin tavoin moitittavasti.

3.10

Loppulausunnot

ETL 42 §:n mukaan ennen esitutkinnan päättämistä asianosaisille on varattava tilaisuus esittää esitutkintaviranomaiselle lausuntonsa esitutkinnassa kertyneestä aineistosta, jos se on omiaan jouduttamaan tai helpottamaan asian käsittelyä tuomioistuimessa. Lainkohdan 2 momentin mukaan ennen syyteratkaisun tekemistä syyttäjä voi kutsua asianosaisen ja hänen avustajansa tai asiamiehensä suulliseen neuvotteluun, jos se on eduksi syyteratkaisun tekemiselle tai asian käsittelylle tuomioistuimessa.

Saadun selvityksen mukaan jutulle määrätty syyttäjä eli kihlakunnansyyttäjä APK päätti yhteisymmärryksessä tutkinnanjohtaja MR:n kanssa, että poliisi ei hanki loppulausuntoja. Syyttäjä on selvittänyt pitäneensä perusteltuna, että hän itse päättää aineistoon tutustuttuaan, keneltä loppulausuntoja on aihetta pyytää. Kun epäiltyjä oli satoja, ei loppulausuntojen pyytäminen kaikilta olisi APK:n mukaan vastannut tarkoitustaan. APK:n arvion mukaan hän pyysi loppulausuntoa n. 70 epäillyltä.

Loppulausunnon tarkoitus on edistää prosessin kulkua. Vaikka laissa mainitaan loppulausunnon tarkoituksena vain tuomioistuin-käsittelyn jouduttaminen tai helpottaminen, on mielestäni selvää, että loppulausunnoista voi olla paljonkin apua myös syyttäjälle (esim. lisätutkinnan tarpeen arviointi ja itse syyteharkinta) - ja tätä kautta tietysti etua tuomioistuin-käsittelyllekin. Syyttäjällä on nähdäkseni yleensä varsin hyvät edellytykset arvioida, mihin seikkoihin loppulausunnoissa olisi syytä ottaa kantaa ja lausuntojen merkitykseen asian tuomioistuin-käsittelylle. Nyt on kysymyksessä varsin poikkeuksellinen rikosasia. Jo osallisten suuri määrä ja osin ilmeisesti varsin erilaiset asemat ja intressitkin huomioon ottaen on mielestäni nähtävissä hyviä perusteluja sille näkemykselle, että "summittainen" loppulausuntojen pyytäminen kaikilta ei olisi tuonut vastaavaa hyötyä asian jatkokäsittelylle. En katso, että asiassa esiin tullut menettely loppulausuntojen osalta olisi lainvastainen tai muutoinkaan moitittava.

3.11

Alibi-lehdessä esitetty

Alibi-lehden 12/1998 kirjoituksessa todettiin mm., että "erään joukkueen kapteeni istui posessa 50 tuntia ennen kuin häneltä kysyttiin mitään ja muutamia junioripelaajia kuulusteltiin yhteen menoon jopa 10 tuntia."

Saadun selvityksen mukaan kahdeksan sopupelijupakassa mukana olleen joukkueen kapteeneista kolme oli vapautensa menettäneenä. Kaikkia kolmea kuulusteltiin vähintään tunti jo kiinniottopäivänä. Näistä vain yksi (JH) oli ylipäätään vapautensa menettäneenä yli kaksi vuorokautta ja oli ilmeistä, että kirjoituksella tarkoitetaan viitata häneen. Näin on kirjoituksen laatija puhelimitse asian esittelijälle sittemmin ilmoittanutkin. Olen ottanut kantaa vapaudenmenetyksen keston kanteluasian dnro 2546/4/99 tänään ratkaistessani. En ole katsonut asiassa menetellyn lainvastaisesti.

"Junioripelaajan" erittäin pitkän kuulustelun osalta ei väitettä ole voitu tutkinnanjohtaja MR:n selvityksenkään perusteella yksilöidä. MR:ltä saatu selvitys huomioon ottaen en katso olevan aihetta tutkia tätä väitettä enemmälti.

3.12

Toimenpiteet

Saatan kohdassa 3.6 lausumani käsityksen esitutkintapöytäkirjaan tehtävistä merkinnöistä rikostarkastaja MR:n ja rikosylikonstaapeli T:n tietoon. Lisäksi kiinnitän kohdassa 3.8 toteamani johdosta tutkinnanjohtajana toimineen MR:n ja vanhemman rikoskonstaapelin K:n huomiota velvollisuuteen huolehtia siitä, että kuulusteltava saa säännöllisesti aterioita. Tässä tarkoituksessa lähetän MR:lle, T:lle ja K:lle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Kohdassa 3.7 mainitun V:n kuulustelun (14.10.1998) osalta on tänään tehty erillinen päätös (dnro 1235/4/02).

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei ole antanut aihetta.

Kantelun liitteet palautetaan ohessa.

11.6.2002

1235/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

1

ASIA JA SEN KÄSITTELYVAIHEET

V arvosteli yhdessä eräiden muiden henkilöiden kanssa asiamiehensä, tuolloisen varatuomari L:n ja erään toisen varatuomarin 1.7.1999 laatimassa, eduskunnan oikeusasiamiehelle osoitetussa kantelukirjoituksessa Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä ns. pesäpallon sopupelijupakan esitutkinnassa. Tässä asiassa on kysymys V:n tuossa kantelussa (dnro 1421/4/99) esittämistä väitteistä, joiden mukaan hänen 14.10.1998 toimitetun kuulustelunsa yhteydessä olisi menetelty lainvastaisesti jäljempänä tarkemmin kerrotulla tavalla. Olen tänään erikseen ratkaissut mainitun kanteluasian muilta osin.

Seuraavassa käyn läpi kanteluasian selvittämistä ja siinä hankittua aineistoa siltä osin kuin sillä on merkitystä tämän asian ratkaisulle.

Asiassa antoi ensin selvityksensä kyseisen esitutkinnan tutkinnanjohtaja, rikostarkastaja MR 25.8.1999 ja lausuntonsa Helsingin kihlakunnan poliisilaitos 25.8.1999 ja sisäasiainministeriön poliisiosasto 18.1.2000.

Tämän jälkeen selvitys ja lausunnot toimitettiin tiedoksi kantelijoille ja V (asiamiehenään L) antoi asiassa muiden kantelijoiden tapaan vastineensa.

Apulaisoikeusasiamiehen pyynnöstä asiassa antoivat vielä selvityksensä tutkinnanjohtaja MR ja jutun kaikki seitsemän tutkijaa, mm. vanhempi rikoskonstaapeli K 1.10.2001. Lausunnon antoi vielä Helsingin kihlakunnan poliisilaitos 12.10.2001. Tämän lisäksi kanslian tarkastaja kuuli puhelimitse asianajaja L:ää.

Hankin myös käyttööni esitutkintapöytäkirjat 6070/RTO/R/142091/98 A-C, Vantaan käräjäoikeuden 4.6.2001 antaman tuomion asiassa R 00/5 ja tuosta tuomiosta Helsingin hovioikeudelle jätetyt valituskirjelmät.

Edellä mainitun kanteluaineiston perusteella katsoin olevan esitutkintalain (ETL) 2 §:n tarkoittamalla tavalla syytä epäillä, että vanhempi rikoskonstaapeli K olisi rikkonut virkavelvollisuuttaan käyttämällä sopimattomia keinoja ja menettelytapoja V:n 14.10.1998 toimitetun kuulustelussa ja sen yhteydessä seuraavasti:

- K olisi vastoin ETL 24 §:ää käyttänyt tietoisesti väärää ilmoitusta erään kanssaepäillyn (U) kertomuksesta, ja
- K olisi vastoin ETL 24 §:ää sopimattomasti uhannut V:tä vapaudenmenetyksellä.

Tämän vuoksi pyysin keskusrikospoliisia toimittamaan asiassa esitutkinnan epäilyistä virkavelvollisuuden rikkomisesta. Esitutkintapöytäkirja 2400/R/142/02 valmistui 25.4.2002. Tämän jälkeen keskusrikospoliisi toimitti vielä pyytämäni lisätutkinnan, jota koskeva pöytäkirja D:n loppulausuntoineen saapui tänne 17.5.2002.

2 RATKAISU

2.1 Lähtökohtia

Totean aluksi, että tässä asiassa tehtäviini kuuluu sen ratkaiseminen, onko vanhempi rikoskonstaapeli K menetellyt väitetyllä tavalla lainvastaisesti. Edellä mainitussa tällä hetkellä hovioikeudessa vireillä olevassa oikeudenkäynnissä on V:n puolesta esitetty asiallisesti samat väitteet. Oikeusasiamies ei voi puuttua tuomioistuimen riippumattomuutta vaarantaen siellä vireillä olevan asian käsittelyyn. Rikosasian käsittelyn tässä vaiheessa katson kuitenkin mahdolliseksi ottaa kantaa tähän asiaan eikä ole enää mahdollista kanteluasian päätöstä kohtuuttomasti viivyttämättä odottaa tuomioistuimessa vireillä olevan asian lainvoimaista ratkaisua. Teen päätökseni tässä asiassa hankitun aineiston perusteella eikä ratkaisuni luonnollisesti millään tavalla sido tuomioistuinta. Se tulee antamaan tuomionsa asiassa siellä esitetyn näytön perusteella.

Tässä asiassa on kysymys siitä, onko K menetellyt ETL 24 §:n 1 momentin vastaisesti. Sen mukaan kuulusteltavaa on kohdeltava rauhallisesti ja asiallisesti. Tunnustuksen tai määrättyyn suuntaan käyvän lausuman saamiseksi kuulusteltavalta ei saa käyttää tietoisesti vääriä ilmoituksia, lupauksia tai uskotteluja erityisistä eduista, uuvuttamista, uhkausta, pakkoa taikka muita kuulusteltavan ratkaisuvapauteen, tahdonvoimaan, muistiin tai arvostelukykyyen vaikuttavia sopimattomia keinoja tai menettelytapoja.

2.2

Taustatietoja

Oy Veikkaus Ab teki elokuussa 1998 poliisille tutkintapyynnön, koska aiemmin samassa kuussa pelattujen viiden pesäpallo-ottelun, mm. ottelujen Seinäjoki-Kankaanpää ja Kankaanpää-Oulu, tuloksia epäiltiin vilpillisesti järjestetyksi vedonlyöntivoittojen saamiseksi. Ottelut olivat olleet Oy Veikkaus Ab:n järjestämän pitkävedon kohteena ja niissä oli ollut mukana kahdeksan joukkuetta, muun muassa Kankaanpään Maila.

Helsingin kihlakunnan poliisilaitos aloitti asiassa esitutinnan epäillyistä törkeistä petoksista. Tutkinnanjohtajaksi tuli tuolloinen rikoskomisario MR. Vanhempi rikoskonstaapeli K oli yksi jutun tutkijoista, joita oli yhteensä seitsemän.

Selvityksen mukaan esitutkinnassa kuultiin rikoksesta epäiltyinä 561 henkilöä, joista oli pidätettynä 49 henkilöä, mm. Kankaanpään Mailan kapteenina epäiltyjen rikosten tapahtuma-aikaan toiminut V. Kankaanpään Mailan joukkueen osalta esitutkinta toimitettiin pääosin lokakuussa 1998. Esitutkinta valmistui kesäkuussa 1999.

Edellä kerrotulla tavalla mm. V kanteli heinäkuussa 1999 eduskunnan oikeusasiamiehelle poliisin toiminnasta kyseisessä esitutkinnassa.

Esitutinnan perusteella Vantaan kihlakunnansyyttäjä APK nosti syytteen 21 henkilöä (mm. V:tä) kohtaan. Syyteharkintaa ei vielä kaikilta osin ole saatettu loppuun. Vantaan kärjäoikeus antoi tuomionsa asiassa 4.6.2001. Syytetyt tuomittiin törkeistä petoksista, petoksista ja niiden yrityksistä joko ehdolliseen vankeusrangaistukseen tai sakkorangaistukseen (yhden henkilön osalta syytteet hylättiin kokonaan). V tuomittiin törkeästä petoksesta ja avunannosta törkeään petokseen sekä avunannosta viiteen petokseen ehdolliseen vankeusrangaistukseen. V on valittanut tuomiosta Helsingin hovioikeuteen vaatien kaikkien syytteiden hylkäämistä. Asia on hovioikeudessa edelleen vireillä. Sekä esitutkinnassa että oikeudenkäynnissä (kuten myös kanteluasiassa) V:n avustajana on toiminut asianajaja L.

2.3

Näyttö

Yleisiä tapahtumatietoja

V otettiin kiinni ja samalla pidätettiin 13.10.1998 klo 00.20. Häntä kuulusteli myöhemmin samana päivänä kolme tuntia rikosylikonstaapeli M. L oli kuulustelussa läsnä V:n avustajana. Tässä kuulustelussa V kertoi, ettei tiennyt ottelujen sopimisesta eikä ollut itse tällaiseen osallistunut. V ei kantelussaan ole arvostellut tämän kuulustelun tapahtumia.

Seuraavana päivänä vanhempi rikoskonstaapeli K kuulusteli V:tä klo 14.18 - 18.41. Väitteet väärästä ilmoituksesta ja uhkailusta koskevat juuri tätä kuulustelua. Varsinaista kuulustelutodistajaa

ei ollut, mutta L oli avustajana läsnä tässäkin kuulustelussa ja rikosylikonstaapeli M oli läsnä todistamassa kuulustelukertomuksen allekirjoittamista. Neljä henkilöä eli V, K, L ja M allekirjoittivat kuulustelupöytäkirjan. V vapautettiin heti kuulustelun jälkeen. Tässä kuulustelussa V kertoi ottelutulojen ennakolta sopimisesta ja osuudestaan siihen.

On kiistatonta, että samoihin aikoihin V:n kanssa pidätettynä ollut Kankaanpään Mailan joukkueen pelinjohtajana tapahtuma-aikaan toiminut U ei ole ennen kuin kuulustelussa 15.10.1998 illalla kertonut ottelutulojen sopimisesta (minkä kertomuksen hän on käräjäoikeudessa kiistänyt). Näin ollen, mikäli K on 14.10.1998 kertonut U:n myöntäneen "sopupelit", on tämä ilmoitus väärä.

V kiisti käräjäoikeudessa puheena olevassa 14.10.1998 pidetyssä kuulustelussa antamansa kertomuksen. Käräjäoikeuden tuomion mukaan V on vedonnut siihen, että tuo *"kertomus oli syntynyt vangitsemisuhkailun ja painostuksen alla"* ja että hänelle oli *"kuulustelun alussa sanottu U:n kertoneen sopimisesta ja että asia Kankaanpään osalta oli selvä"*. Käräjäoikeus katsoi, ettei V (eikä U) ollut esittänyt uskottavaa selitystä esitutkintakertomuksensa kiistämiselle.

K:n kertomus

K kertoo keskustelleensa 14.10.1998 ensin kahden L:n kanssa ehkä minuutin verran muista kuin tutkintaan liittyvistä asioista, minkä jälkeen V ja L saivat tavata kahdestaan jonkin aikaa. Tämän jälkeen aloitettiin itse kuulustelu.

Heti kuulustelun alkuvaiheessa (varsinainen kuulustelun kirjaaminen alkoi vasta myöhemmin, K:n mukaan ehkä noin 15 minuutin kuluttua) K luki V:lle otteita kanssaepäiltyjen kuulustelukertomuksista, mainitsematta kuitenkaan kenenkään nimeä. K kertoo lukeneensa otteita kolmen epäillyn kuulusteluista, jotka kaikki olivat kuulusteluissaan kertoneet ainakin Kankaanpään Mailan omien ottelutulojen sopimisesta. K kertoo lukeneensa kertomuksia V:lle *"siinä tarkoituksessa, että hän tulisi tietoiseksi, ettei hän olisi ensimmäinen, joka olisi kertonut ottelutulojen etukäteen sopimisesta sekä lisäksi jouduttaa näin tutkinnan etenemistä. V ei ainakaan heti uskonut, että jotkut joukkueetoverit olisivat kertoneet em. tavalla"*. K kertoo korostaneensa, että kun V aikanaan saisi tutkintapöytäkirjan käyttöönsä, tämä voisi siitä tarkistaa, ettei hänelle ole valehdeltu. K harmittelee sitä, ettei hän merkinnyt pöytäkirjaan sitä, että V:lle luettiin kanssaepäiltyjen kuulustelukertomuksia.

Jossain vaiheessa keskustelun aikana V joko kysyi tai K ilmoitti, että pelinjohtaja U:ta on myöskin kuulusteltu asiaan liittyen. K kiistää sanoneensa sanallakaan, mitä U oli asiasta kertonut, koska tämä oli tähän mennessä kuulusteluissaan kiistänyt kaikki sopupeliväitteet.

K:n mukaan hän keskusteli V:n kanssa tämän vapaudenmenetysajasta, koska V:llä ei ollut mitään käsitystä miten kauan häntä voitaisiin pitää pidätettynä. K:n muistaman mukaan hän kysyi vielä L:ltä, oliko L kertonut, mitkä ovat lainmukaiset vapaudenmenetysajat. Kun tällöin selvisi, että L ei ollut tällaista kertonut, K ilmoitti, milloin viimeistään V on vapautettava tai vaadittava vangittavaksi. K toteaa, ettei hän uhannut millään tavalla vangitsemisella, vaan kertoi vain tosiasiat, mitä laki vapaudenmenetysajoista säättää.

Kuulustelun allekirjoitustilanne, niin kuin koko kuulustelukin, sujui K:n mukaan asiallisessa hengessä, eikä kuulusteltavalla tai hänen avustajallaan kummallakaan ollut kuulustelun suhteen mitään moitittavaa (samoin on allekirjoitustilanteesta kertonut tuolloin läsnä ollut rikosylikonstaapeli M).

L:n kertomus

L kertoo tavanneensa K:n 14.10.1998 poliisiaseman käytävällä, jolloin tämä oli kertonut, että *"juttu oli Kankaanpään osalta selvitetty ja V:n osuus tapahtumiin tulisi vielä häntä kuulemalla selvittää tarkemmin. K totesi lisäksi, että muiden kankaanpääläisten epäiltyjen kertomuksiin nähden on syytä epäillä V:n olevan osallinen sopupeleihin. K mainitsi nimeltä U:n, jonka kertomuksen perusteella V:n osallisuutta sopupeleihin oli syytä epäillä"*. L ei ollut varma siitä, mainitsiko K U:n kertomuksesta jo poliisiaseman käytävällä kahdestaan, mutta siitä L oli varma, että K mainitsi sen myöhemmin kuulustelutilanteessa, jossa paikalla oli myös V.

Tämän jälkeen L sai tavata V:n kahdestaan. L kertoo ilmoittaneensa hänelle, että K:n mukaan poliisi on selvittänyt Kankaanpään pelanneen sopupelejä, mutta V:n osuus vaatisi lisäselvittelyjä. L toteaa vielä, että *"jos em. K:n mainitsema U:n kertomus oli tällöin ollut jo esillä, olen varmuudella kertonut sen V:lle"*.

Tämän jälkeen K, L ja V siirtyivät kuulusteluhuoneeseen. K mainitsi heti, että *"poliisi on selvittänyt Kankaanpään pelanneen sopupelejä ja U:n kertomuksen perusteella poliisin on syytä epäillä V:n olevan osallinen sopupeleihin"*. L:n kertomus jatkuu seuraavasti: *"Olen siis täysin varma, että tässä yhteydessä K mainitsi U:n nimen ja viittasi hänen kertomukseensa. Sanamuotoa en millään enää voi muistaa, mutta minulle ja myös V:lle tuli täysin selväksi, että U olisi omassa kuulustelukertomuksessaan kertonut kysymyksessä olevan sopupelin. Sen tarkemmin K ei U:n kertomuksen sisältöä kertonut. Yhteenvetona K:n tuomasta asiasta voin todeta, että ainakin minä ymmärsin U:n kertoneen V:n "päälle" joitakin sopupeliasioita. Näin uskon myös V:n ymmärtäneen."* L toteaa edelleen, että hänen muistamansa mukaan K ei kertonut tai muutoinkaan tuonut esille muiden rikoksesta epäiltyjen (kuin U:n) kuulustelukertomuksia.

L kertoo, että tästä K:n ilmoituksesta huolimatta V pitäytyi aikaisemmassa kertomuksessaan. L:n mukaan *"ilmeisesti tästä johtuen K toi mielestäni uhkaavansävyisesti esille sen, että jos V ei selvitä omaa osuuttaan sopupeleihin, hänet voidaan kahdeksi viikoksi vangita."*

V:n kertomus

V kertoo, että kun L 14.10.1998 tuli hänen kanssaan keskustelemaan ennen kuulustelua, tämä kertoi hänelle (V:n käsityksen mukaan) K:lta saamana tietona, että *"Kankaanpään osalta juttu alkaa olla selvä, mutta että V:n osuus on vielä epäselvä"*.

Kuulusteluhuoneeseen siirryttyä K sanoi V:n kertoman mukaan *"ikään kuin kuulustelun alustukseksi, että heillä on erittäin suuria syitä epäillä minua kahden pelaamamme ottelun sopimisesta perustuen U:n kertomukseen. Sanamuotoa en varmuudella enää jaksa muistaa, mutta idea oli edellä mainittu ja varmuudella K vetosi U:n kertomukseen."* Edelleen V kertoo, että U:n kuulustelun sisällöstä K ei kertonut. V kertoo kuitenkin mieltäneensä, että kuulustelussa olisi kerrottu jotakin hänelle raskauttavaa, koska häntä epäiltiin ottelujen sopimisesta.

V:n mukaan K:n kertoma kolmen epäillyn kuulustelukertomuksien lukemisesta ei pidä paikkaansa, koska hänelle ei ole luettu kenenkään kanssa epäillyn kertomuksia. V:n mukaan hänelle kerrottiin edellä todetulla tavalla U:n kertomuksesta, minkä lisäksi jossakin vaiheessa kuulustelua K toi esille X:n nimen liittyen siihen, *"että olinko pelannut hänen puolestaan pitkävetoa."* Kenenkään muiden henkilöiden nimiä K ei V:n mukaan tuonut esille eikä K V:n mukaan viitannut kuulustelun yhteydessä kenenkään muiden henkilöiden kuulusteluihin.

V kertoo, että kun hän ei tuonut edelläänkään esille mitään sopimiseen liittyvää, K sanoi, että *"mikäli kertomukset tai tarinat eivät muutu, pidätysaikaani voidaan edelleen jatkaa tulevaan perjantaihin saakka ja sen jälkeen minut on mahdollista vangita kahdeksi viikoksi."*

2.4

Näytön arviointi

K on kiistänyt vapaudenmenetyksellä uhkaamisen kertoen, että vapaudenmenetysajasta - mm. miten kauan V:tä oli mahdollista pitää poliisin päätöksellä pidätettynä - oli sinänsä puhetta. V:n ja L:n kertomuksistakaan ei mielestäni voi vetää sellaista johtopäätöstä, että K olisi lainvastaisesti uhannut V:tä vapaudenmenetyksellä. Esimerkiksi asiayhteys, äänensävy, eleet ja ilmeet vaikuttavat ratkaisevasti sen arvosteluun, onko vapaudenmenetysajoista keskustelu epäasiallista vai ei. Asiaa arvioitaessa ei mielestäni ole merkityksetöntä sekään, että V ja L ovat joka tapauksessa allekirjoittaneet kuulustelupöytäkirjan.

Mitä tulee väitettyyn väärään ilmoitukseen ovat V:n ja L:n kertomukset asiasisällöltään yhdenmukaiset ja yksiselitteiset. Heidän mukaansa K on (ainakin) kuulustelutilaisuuden alussa kaikkien kolmen läsnäollessa ilmoittanut, että nimenomaan U:n kertoman perusteella oli syytä epäillä V:tä osalliseksi sopupeleihin. Tämä sisältää sen, että U olisi kertonut poliisille ottelutuloksien sopimisesta ja siitä, että V olisi ollut sopimisessa jotenkin mukana. V ja L kiistävät, että kenenkään muun kuulustelukertomuksista olisi ollut puhetta saati että niitä olisi luettu, kuten K kertoo tapahtuneen. V:n kertoma X:n mainitseminen on tapahtunut selvästi eri yhteydessä ja merkityksessä.

V:n ja L:n kertomukset ovat tältä osin olleet olennaisilta osin samat koko kanteluprosessin ajan: kantelussa, vastineessa ja (L:n) puhelinkuulemisessa. On myös huomattava, että kuulustelussa tai siitä laadittua pöytäkirjaa allekirjoitettaessa heillä ei ole voinut olla tiedossa, mitä U on kuulustelussa kertonut. Esitutkintapöytäkirja on päivätty 15.6.1999 ja kantelu on toimitettu oikeusasiamiehelle pari viikkoa myöhemmin.

K pitää V:n ja L:n kertomuksia käsittämättöminä ja epäluotettavina. Ovatko asiassa kuultujen kertomukset sitten sovittamattomassa ristiriidassa ?

Eräs selitysmahdollisuus olisi väärinymmärrys tai -muistaminen. Kun on kysymys ihmisten välisestä viestinnästä, ei tätä mahdollisuutta voida koskaan sulkea kokonaan pois laskuista. Erityisesti jos kuulustelun alussa on luettu muiden kanssaepäiltyjen kertomuksia, joissa pelien sopimisesta kerrotaan, ja samassa yhteydessä mainittu myös U:ta kuulustellun, voitaisiin ajatella, että V ja L olisivat mielessään yhdistäneet nämä kaksi asiaa väitteeksi U:n "tunnustuksesta", vaikka K ei olisi tätä tarkoittanut. Tätä vastaan puhuu se, että V ja L kiistävät kuulustelukertomuksia luetun. Tästä on siis vain K:n oma kertomus, kun hän ei ole tehnyt menettelystään merkintää pöytäkirjaan. Merkinnän puute ei sinänsä mielestäni kylläkään puhu K:ta vastaan varsinkaan, kun säännökset eivät edellytä tällaisen merkinnän tekemistä. Voin kuitenkin yhtyä K:n arvioon siitä, että kuulustelukertomuksien lukeminen pitäisi muistaa muun muassa, koska se on epäillyn kannalta niin merkittävä seikka.

V:n ja L:n kertomuksista käy muutoinkin ilmi, että he ovat hyvin varmoja siitä, että K vetosi nimenomaan U:n kertomukseen V:hen kohdistuvan epäilyn perusteena. Tämä puhuu sen puolesta, että väärinymmärrystä tai -muistamista ei ole tapahtunut.

K tuo toisena, hänen mielestään todennäköisempänä vaihtoehtona esiin sen, että V ja L eivät puhuisi totta. Kanteluasiassa useaan kertaan esitettyä väitettä ei K:n mukaan voitaisi enää perua

varsinkin, kun sillä on merkitystä vireillä olevassa oikeudenkäynnissä, jossa V käräjäoikeudessa tuomittiin ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja huomattavaan vahingonkorvaukseen. V:hän on oikeudenkäynnissä kiistänyt 14.10.1998 toimitetussa kuulustelussa antamansa kertomuksen vedoten mm. kuulustelijan uhkailuihin ja nyt puheena olevaan väärään ilmoitukseen.

On sinänsä ajateltavissa, että esitutinnan lainvastaiseksi osoittaminen voisi olla V:n etujen mukaista tässä suhteessa. Kuitenkin nyt on kysymys kovin pienestä osasta erittäin laajaa esitutkintaa, jossa näyttönä pelien sopimisesta (ja V:n osuudesta) on käräjäoikeuden tuomiosta ilmi käyvällä tavalla paljon muutakin kuin V:n oma kertomus. Mutta ennen kaikkea on todettava, että ei ole mitään konkreettisia tosiseikkoja - paitsi asian mahdollinen merkitys oikeudenkäynnissä - jotka antaisivat aihetta epäillä V:n ja erityisesti L:n kertomusta tarkoituksellisen totuudenvastaiseksi.

Toisaalta voidaan kysyä, miksi K olisi väärän ilmoituksen antanut.

Tässä tapauksessa poliisilla V:n kuulustelun 14.10.1998 alkaessa ollut näyttö Kankaanpään joukkueen osallisuudesta sopupeleihin ei mielestäni vielä ollut erityisen vahva. Joukkueen keskeiseksi hahmoiksi jo etukäteen arvioitavissa olevilta henkilöiltä ei ollut saatu "tunnustusta" ja itse sopimisesta oli saatu vasta varsin hajanaista toisen käden tietoa. Kankaanpään ottelujen toisten osapuolten (Oulu ja Seinäjoki) osalta kuulustelut toimitettiin vasta myöhemmin. V on ollut Kankaanpään Mailan kapteeni, jonka on käsitykseni mukaan jo tämän asemansakin perusteella voitu epäillä olleen mukana otteluista sopimisessa, mikäli näin olisi tehty. Kuten K:kin toteaa, kanssaepäiltyjen kertomuksista ilmoittamista voidaan käyttää tutkinnan "nopeuttamiseen": kun epäilty saa tietää, että joku muu on jo tunnustanut teon, voi kynnys oman osuuden kertomiseen laskea. Sillä, kenen kerrotaan tunnustaneen, on tässä mielessä varmasti merkitystä. U oli joukkueen pelinjohtajana ja mittavan pesäpallouran tehneenä nähdäkseni edeltä käsin arvioitavissa henkilöksi, jonka pitäisi tietää, oliko Kankaanpään otteluja sovittu vai ei. U ja V on siten voitu jo etukäteen perustellusti arvioida Kankaanpään osalta "pääepäilyiksi", joiden roolista sopupeleissä jotkut joukkueen jäsenet olivatkin jo kertoneet aiemmissa kuulusteluissa. U:n ja V:n saaminen "puhumaan" on ollut tutkinnan kannalta tärkeää.

Väärälle ilmoitukselle on siis tutkinnan etenemisen kannalta nähtävissä mahdollinen ja sinänsä järkevä syy, vaikkakaan K:n kiistäessä koko ilmoituksen ei tästä luonnollisesti voida enempää lausua.

Johtopäätökset

Asiassa ei ole tullut esiin seikkoja, jotka sanottavasti horjuttaisivat V:n ja L:n yhdenmukaisia ja uskottavia kertomuksia väärästä ilmoituksesta. Tämän vuoksi katsonkin tulleen näytetyksi, että vanhempi rikoskonstaapeli K on 14.10.1998 V:n kuulustelutilaisuudessa saadakseen tältä tunnustuksen käyttänyt tietoisesti väärää ilmoitusta, jonka mukaan kanssaepäilty U olisi jo kertonut poliisille Kankaanpään pelanneen sopupelejä ja että U:n kertoman perusteella oli syytä epäillä myös V:n olleen osallinen sopupeleihin. K on näin tahallaan rikkonut esitutkintalain 24 §:ään perustuvan virkavelvollisuutensa olla käyttämättä tällaista kuulustelukeinoa.

Kun K on rikkonut lain nimenomaista kieltoa, katson, ettei menettelyä voi pitää rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla vähäisenä. Näin ollen katson K:n syyllistyneen viimeksi mainitussa lainkohdassa rangaistavaksi säädettyyn virkavelvollisuuden rikkomiseen.

Sen sijaan katson jääneen näyttämättä, että K olisi esitutkintalain 24 §:n vastaisesti uhannut V:tä vapaudenmenetyksellä.

2.5

Kannanotto syyttämiseen

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n mukaan jos oikeusasiamies laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa katsoo, että valvottava on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, mutta harkitsee, ettei syytteen nostaminen ole kuitenkaan tarpeen, hän voi antaa valvottavalle huomautuksen vastaisen varalle. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 §:n mukaan virallinen syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta, jollei rikoksesta ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko ja rikosta on sen haitallisuus ja siitä ilmenevä tekijän syyllisyys huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen pidettävä vähäisenä.

Arvioinkin seuraavassa K:n virkarikoksena pitämäni menettelyn haitallisuutta ja tästä menettelystä ilmenevää tekijän syyllisyyttä.

Esitutkintalain esitöissä (hallituksen esitys 14/1985) todetaan, että kuulusteltavan on saatava säilyttää ratkaisuvapautensa, tahdonvoimansa ja arvostelukykynsä. Luvattomia ovat mm. menettelytavat, joissa käytetään kavaluutta tai vilppiä. Tutkija ei saa vastoin parempaa tietoaan esimerkiksi ilmoittaa kuulusteltavalle, että tämän rikoskumppanit ovat tunnustaneet (em. HE s. 27).

Joidenkin ETL 24 §:ssä kiellettyjen menettelytapojen osalta on selkeästi nähtävissä syy kieltoon: esimerkiksi pakottamista tai uhkailua ei pidetä hyväksyttävänä jo senkään takia, että näin saadun tunnustuksen näyttöarvo on heikko. Tällaisten suoraan kuulusteltavan tahdonvapauteen kohdistuvien kuulustelukeinojen kieltäminen on nähdäkseni ETL 24 §:n ydinsisältöä ja niitä käytettäessä on erityisen suuri vaara, että kuulustelukertomus ei ole totuudenmukainen.

Mihin sitten pyritään väärän ilmoituksen kiellolla? Lain perusteluissa todetaan vilpin ja kavaluuden käyttö kielletyksi. Ainakin yhtenä kiellon perusteena lienee siis näkemys siitä, että valehtelu ylipäättään ei ole asianmukaista viranhoitamista. Sinänsä hyvä tarkoitus (rikosten selvittäminen) ei tässäkään pyhittäisi keinoja. Tällainen menettely voisi yleisemminkin vähentää luottamusta viranomaistoimintaan. Käsitelmäni mukaan kiellon taustalla on myös se, että herää kysymys poliisimiehen objektiivisuudesta, jos hän tunnustuksen tai tiettyyn suuntaan käyvän lausuman saadakseen käyttää väärää ilmoitusta. Poliisillahan on tällöin ennakkokäsitys siitä, mitä kuulusteltavan "pitää" kertoa. Tällainen ennakkokäsitys voi pahimmassa tapauksessa hämärtää tutkinnan objektiivisyyden. On myös ajateltavissa, että väärä ilmoitus voi joissakin poikkeustapauksissa johtaa kuulusteltavan puolestaan antamaan totuudenvastaisen kertomuksen. Tosin tässä tapauksessa herää kysymys, miten ilmoitus U:n tunnustuksesta olisi saanut V:n kertomaan totuudenvastaisesti kuulustelussa. Asiassa ei muutoinkaan mielestäni ole tullut esiin aihetta olettaa, että K:n menettelyllä olisi merkittävästi vaarannettu tutkinnan tasapuolisuutta.

Katson, että K:n syyksi luetusta virkarikoksesta ei olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko. Pidän edellä lausumillani perusteilla tekoa kokonaisuutena arvostellen oikeudenkäynnistä rikosasioista annetun lain 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla vähäisenä. Sen vuoksi katson, että asiassa ei ole tarpeen nostaa virkasyytettä. Tyydyn antamaan K:lle huomautuksen hänen lainvastaisesta menettelystään.

3

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan vastaisen varalle Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen vanhemmalle rikoskonstaapelille K:lle huomautuksen hänen edellä kohdassa 2.4 kerrotusta lainvastaisesta menettelystään.

Tässä tarkoituksessa lähetän K:lle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 §:ään viitaten ilmoitan, että vaatimus K:n syyllisyyttä koskevan ratkaisun saattamisesta tuomioistuimen käsiteltäväksi on toimitettava minulle kirjallisesti edellä mainitussa lainkohdassa säädetyssä määräajassa.

11.6.2002

2258/4/99

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

Kymmenen kantelijaa arvostelevat varatuomarin laatimassa kantelukirjoituksessa Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä ns. pesäpallon sopupelijupakan esitutkinnassa. Kysymys on Oulun Lipon joukkueen jäsenistä ja yhden pelaajan vaimosta.

Kantelijat katsovat poliisin menetelleen epäasiallisesti sekä käyttäneen valtuuksiaan tarpeettoman laajasti erityisesti huomioon ottaen tutkittavan asian laatu ja epäiltyjen menneisyys. Kantelijoiden mukaan poliisi on menetellyt laissa asetettujen velvollisuuksiensa vastaisesti erityisesti seuraavasti:

1 Kuulusteluja ei ole aloitettu viipymättä ja A:ta on pidetty tarpeettoman pitkään pidätettynä.

2 Kuulustelut ovat olleet asenteellisia, johdattelevia ja painostavia. Kuulustelluille on alusta asti ilmaistu, että poliisi pitää heitä syyllisinä ja kuulusteltujen on sanottu valehtelevan. Kuulusteluja ei siten kantelijoiden käsityksen mukaan ole toimitettu asiallisesti ja objektiivisuusperiaatetta noudattaen.

3 Kantelijoita on uhkailtu muun muassa tutkintavankeudella Helsingissä, jos kertomukset eivät muuttuisi kuulustelijoita tyydyttäväksi ja toisaalta luvattu vapauttamista, jos kuulusteltava kertoisi poliisin haluamalla tavalla.

4 Kantelijoille on totuudenvastaisesti ilmoitettu, että muut epäillyt olisivat jo tunnustaneet.

5 Epäillyt eivät ole saaneet asianmukaista lääkitystä vaivoihinsa.

6 Kuulusteltavia on puhuteltu loukkaavasti.

7 V:n kotona tehdystä kotietsinnästä ei ole pyynnöstä huolimatta esitetty kotietsintälupaa.

8 RK:n ja PK:n kotona 20.10. ja 18.11.1998 toimitetuista kotietsinnöistä ei ole esitetty kotietsintälu-paa, eikä ensin mainitusta etsinnästä ole merkintää esitutkimintapöytäkirjassa. Jälkimmäisen kotietsinnän yhteydessä poliisit repivät etukäteen saatujen häälahjojen (häät joulukuussa 1998) paketit auki ja takavarikoidut tavarat siirrettiin huomiota herättävästi pois asunnosta. Kotietsintää ja takavarikkoa ei toimitettu asiallisesti eikä vähimmän haitan periaatetta noudatettu.

9 RK:ta ja PK:ta on noudon ja kiinnioton yhteydessä estetty hoitamasta työasioitaan.

10 PK:lle on vähätelty avustajan tarvetta.

3 RATKAISU

Totean aluksi, että tässä asiassa tehtäviini kuuluu sen tutkiminen, ovatko kantelun kohteena olevat poliisimiehet menettäneet lainvastaisesti tai jättäneet velvollisuutensa täyttämättä. Ns. pesäpallon sopupeleihin liittyen on Helsingin hovioikeudessa vireillä rikosasia, jossa on esitetty osin samoja väitteitä kuin kysymyksessä olevasta esitutkinnasta tänne tehdyissä kolmessa kantelussa (dnrot 1235/4/99, 2258/4/99 ja 2546/4/99). Oikeusasiamies ei voi tuomioistuimen riippumattomuutta vaarantaen puuttua siellä vireillä olevan asian käsittelyyn. Katson rikosasian käsittelyn tässä vaiheessa kuitenkin olevan mahdollista ottaa kantaa kantelijoiden väitteisiin eikä kanteluasioiden ratkaisua kohtuuttomasti viivyttämättä ole enää mahdollista odottaa rikosasian lainvoimaista tuomiota. Korostan, että teen ratkaisuni kanteluasiassa siinä hankitun aineiston perusteella. Päätökseni ei luonnollisesti millään tavoin sido tuomioistuinta. Se tulee antamaan tuomionsa asiassa siellä esitetyn näytön perusteella.

3.1 Tapahtumatietoja

Oy Veikkaus Ab teki elokuussa 1998 poliisille tutkintapyynnön, koska aiemmin samassa kuussa pelattujen viiden pesäpallo-ottelun, mm. ottelujen Kankaanpää-Oulu ja Oulu-Jyväskylä, tuloksia epäiltiin vilpillisesti järjestetyksi vedonlyöntivoittojen saamiseksi. Ottelut olivat olleet Oy Veikkaus Ab:n järjestämän pitkäviedon kohteena ja niissä oli mukana kahdeksan joukkuetta. Helsingin kihlakunnan poliisilaitos aloitti asiassa esitutkinnan epäilyistä törkeästä petoksesta. Tutkinnanjohtajaksi tuli tuolloinen rikoskomisario MR.

Esitutkinnan kuultiin rikoksesta epäiltyinä 561 henkilöä. Esitutkinnan aikana oli pidätettynä 49 ja kiinniotettuna 25 henkilöä. Kotietsintöjä suoritettiin 25 ja takavarikkoja 30.

Esitutkinnan perusteella Vantaan kihlakunnansyyttäjä APK nosti syytteen 21 henkilöä kohtaan. Vantaan käräjäoikeus antoi tuomionsa asiassa 4.6.2001. Syytetyt tuomittiin törkeistä petoksista, petoksista ja niiden yrityksistä joko ehdolliseen vankeusrangaistukseen tai sakkorangaistukseen. Yhden henkilön osalta syytteet hylättiin kokonaan. Käräjäoikeuden tuomio ei ole lainvoimainen ja asian käsittely jatkuu Helsingin hovioikeudessa.

Kihlakunnansyyttäjä APK:lta 17.5.2002 saadun tiedon mukaan hän on tehnyt asiassa 320 syyttämät-täjäntämispäätöstä (joista 80 syyksilukevia) ja 68 henkilön osalta syyteharkinta on edelleen kesken.

3.2

Kuulustelujen aloittaminen ja vapaudenmenetysten kesto

Kolme kantelijoista on katsonut, että kuulusteluja ei ole aloitettu viipymättä ja he ovat viitanneet esitutkintalain (ETL) 20 §:ään, jonka mukaan tutkintatoimenpiteet, joiden vuoksi joku on saapunut tai noudettu esitutkintaan taikka on (ETL 19 §:n nojalla) määrätty jäämään paikalle tai viety kuuluvaksi, on aloitettava viipymättä. Kaikki nämä kantelijat olivat pidätettyinä.

Käsitykseni mukaan ETL 20 § ei sinänsä suoraan sovellu tähän tapaukseen, koska selvityksen mukaan kysymys ei ole ollut ETL 18 §:n mukaisista noudoista esitutkintaan vaan rikoksesta epäillyn kiinniottamisesta, jotka sittemmin ovat muuttuneet pidätyksiksi. ETL 20 § on kuitenkin yksi ilmaus yleisemmästä periaatteesta, jonka mukaan ketään ei saa pitää vapautensa menettäneenä tai esitutkinnassa kauempaa kuin on välttämätöntä. Asiassa ei nähdäkseni tältä osin ole ainakaan ensi sijassa kysymys siitä, miten kauan on kulunut ennen kuin kuulustelut aloitettiin, vaan pikemminkin siitä, oliko näiden kantelijoiden vapaudenmenetyksille perusteita. Vapaudenmenetykselle tulee koko keston ajan olla lailliset perusteet.

Pakkokeinolain (PKL) 1 luvun 4 §:n mukaan pidätetty on päästettävä vapaaksi heti, kun edellytyksiä pidättämiseen ei enää ole ja, jollei häntä vaadita vangittavaksi, viimeistään vangitsemisvaatimuksen tekemistä varten säädetyn ajan kuluttua eli viimeistään kolmantena päivänä kiinniottamispäivästä ennen kello kahtatoista. Tässä tapauksessa kyseiset kolme henkilöä ovat olleet vapautensa menettäneenä n. 26 - 63 tuntia. Tämä on PKL:ssa säädettyin edellytyksin mahdollista yksin poliisin päätöksellä.

Kysymyksessä on ollut esitutkinta varsin vakavista rikoksista, joihin on epäilty myös Oulussa osallistuneen lukuisia henkilöitä. Yhden epäillyn kuulusteluajankohtien tarkastelu ei nähdäkseni ole missään nimessä riittävää väitetyn viivytyksen arvioimiseksi muun muassa, koska esitutkinta ei ole vain kuulustelujen toimittamista eikä tässä tapauksessa ole ollut kysymys yhden ihmisen tekemisistä vaan epäily laajan henkilöpiirin yhteistoiminnasta. On selvää, että kuulusteluihin on valmistauduttava, kuulustelukertomuksia on vertailtava keskenään ja saatuun muuhun näyttöön, tehtävä erilaisia tiedusteluja, harkittava pakkokeinojen käyttöä yms.

Selvityksen mukaan poliisi on kiinniottojen ja pidätysten osalta kiinnittänyt erityistä huomiota ns. sotkemisvaaraan, joka tarkoittaa mm. sitä, että poliisi pyrki siihen, että epäillyt eivät pääse vaikuttamaan toistensa tai muiden asiassa kuultavien kertomuksiin. PKL:n mukaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi on tietysti edellytyksin mahdollista pitää henkilö pidätettynä (ja myös vangita). Tässä tapauksessa poliisi onkin pyrkinyt ottamaan useita henkilöitä yhtä aikaa kiinni 20.10.1998 kello 16.30 alkaen selvityksen mukaan tarkoituksella aloittaa kuulustelut heti. Epäiltyjen tavoittaminen ei kuitenkaan ole ollut ongelmattonta ja vasta kello 18.15 saatiin kiinni PK ja tämän jälkeen kolme muuta henkilöä kello 19.30 -19.55. A:ta kuulusteltiin ensimmäisen kerran seuraavana päivänä alkaen klo 8.50, PK:ta klo 10.04 (ja 11.45) alkaen ja RK:ta klo 16.45 alkaen. Tuona päivänä oli useita muitakin henkilöitä vapautensa menettäneenä ja heitä sekä eräitä muitakin henkilöitä kuulusteltiin päivän aikana.

Kun otetaan huomioon tutkinnanjohtaja MR:n selvityksissään esiin tuomat tutkintatoimenpiteet ja saatu selvitys muutoinkin sekä se, että kuulusteluja ei ilman erityistä syytä saa toimittaa kello 21 ja 6 välisenä aikana, en voi yhtyä kantelijoiden näkemykseen siitä, että kuulustelujen aloittamista olisi lainvastaisesti pitkitetty. En myöskään katso, että A:ta, RK:ta tai PK:ta olisi esitutkintatoimenpiteistä saatu selvitys huomioon ottaen pidetty tarpeettoman pitkään pidätettynä.

Kantelussa esitetyt väitteet epäasiallisesta menettelystä kuulusteluissa

Esitutkintalain 24 §:n mukaan kuulusteltavaa on kohdeltava rauhallisesti ja asiallisesti. Tunnustuksen tai määrättyyn suuntaan käyvän lausuman saamiseksi kuulusteltavalta ei saa käyttää tietoisesti vääriä ilmoituksia, lupauksia tai uskotteluja erityisistä eduista, uuvuttamista, uhkausta, pakkoa taikka muita kuulusteltavan ratkaisuvapauteen, tahdonvoimaan, muistiin tai arvostelukykyyn vaikuttavia sopimattomia keinoja tai menettelytapoja. Kuulustelua ei saa ilman erityistä syytä pitää kello 21:n ja 6:n välisenä aikana. Kuulusteltavalle on annettava tilaisuus säännölliseen ateriointiin ja riittävään lepoon.

Asiassa on kuultu kaikkia kuulusteluja toimittaneita poliisimiehiä. He ovat selvityksissään varsin yksityiskohtaisesti kertoneet kuulusteluista ja esitutkinnasta muutoinkin. He ovat kiistäneet väitteet vääristä ilmoituksista muiden kuulusteltujen kertomuksista ja tutkintavankeudella uhkaamisesta tai ylipäättään sopimattomasta menettelystä. Myöskään kuulustelupöytäkirjoista ei ole pääteltävissä, että kuulustelut olisivat olleet painostavia, asenteellisia tai johdattelevia. Poliisimiehet ovat kiistänyt puhutelleensa kuulusteltavia loukkaavasti.

Siltä osin kuin kantelijoilla on ollut avustaja läsnä kuulustelussa, tälle on varattu tilaisuus antaa selvitys tapahtumista. Asiassa kuullut neljä asianajajaa eivät ole kertoneet havainneensa kantelussa väitettyjä epäasiallisuuksia tapahtuneen. Tosin LE oli kertonut asianajajalleen, että poliisi oli maininnut hänet sijoitettavan myöhemmin mahdollisesti Katajanokalle ja LA:n asianajaja kertoo päämiehensä todenneen, että "ikään kuin kuulustelijan tyyli olisi toinen riippuen (avustajan) läsnäolosta".

Useat kantelijat ovat arvostelleet sitä, että sanaa sopiminen on "toistettu uuvuttamiseen asti". Kun yksi esitutkinnan keskeisiä kysymyksiä on ollut, oliko ottelujen tuloksia sovittu, on mielestäni selvää, että tästä epäilyiltä kysytään. Totean myös, että en pidä sinänsä lainvastaisena sitä, että kuulustelija ilmoittaa kuulusteltavalle (muuhun esitutkinta-aineistoon perustuvasta) perustellusta käsityksestään, että kuulusteltava ei puhu totta. Tällöin on myös mahdollista, että kuulusteltavalle ilmoitetaan, mitä muut asiassa kuullut ovat kertoneet. Samoin poliisi voi selvittää epäilyille asian etenemismahdollisuuksia. Esimerkiksi tältä osin selvityksissä todettu mm., että epäiltyjen kyselyjen johdosta vangitsemismahdollisuudesta on ollut puhetta. Tämän tyyppinen keskustelu ei luonteeltaan ole sinänsä lainvastaista. Kiellettyä sen sijaan on esimerkiksi vangitsemisella uhkaaminen. Toisaalta ainakin epäiltyjen avustajilla lienee tiedossa, että poliisilla ei ole toimivaltaa päättää vangitsemisesta.

Kaikki edellä todetut toimenpiteet (sopimisen "tivaaminen", kertomuksen totuudenmukaisuuden epäileminen, vangitsemismahdollisuudesta keskusteleminen) voidaan tehdä joko asiallisesti tai myös ETL 24 §:ssä kielletyllä tavalla. Esimerkiksi asiayhteys, äänensävy, eleet ja ilmeet vaikuttavat asian arvosteluun. Tämän tyyppisistä seikoista kuten ylipäättään tyhjentävän selvityksen saaminen kuulustelutapahtumista ei kuitenkaan ole tässä kanteluasiassa mahdollista varsinkin, kun kuulustelijoiden ja kuulusteltavien käsitykset kuulustelutapahtumista ja niiden luonteesta poikkeavat osin varsin paljon toisistaan.

Mielestäni ei ole merkityksetöntä, että kuulusteltavat ovat poikkeuksetta allekirjoittaneet kuulustelukertomuksensa (kohtaan "luettu, annettu tarkastettavaksi ja hyväksytty"), vaikkakaan siitä ei voida sinällään vetää sitä, johtopäätöstä, että kuulusteluissa olisi kaikilta osin menetelty asianmukaisesti. Asiassa selvityksiä antaneet poliisimiehet ovat lisäksi kiinnittäneet huomiota siihen, että kantelu on tehty vasta lähes vuosi tapahtumien jälkeen.

Henkilölle, joka ei ole aiemmin ollut tekemisissä poliisin kanssa - ainakaan pidätettynä ja kuulusteltuna syylliseksi epäillyn asemassa - voi jo tämä tilanne sinänsä tuntua epämiellyttävältä ja kuulusteltavan näkökulmasta jopa painostavaltakin ilman että kuulustelija toimii missään määrin epäasiallisesti.

Kuulusteluissa on suurimmaksi osaksi ollut läsnä vain kuulusteltava ja kuulustelun toimittanut poliisimies, joskus myös kuulustelutodistajana toiminut poliisimies. Näyttö siitä, mitä kuulusteluissa on tapahtunut, jää näin ollen varsin usein vain kuulustelijan ja kuulusteltavan kertoman ja kuulustelupöytäkirjan merkintöjen varaan. Muun näytön puuttuessa ei tällaisessa tilanteessa voida katsoa pelkästään kuulusteltavan kertomuksen perusteella selvitetyn, että kuulustelija olisi menetellyt lainvastaisesti.

Yhteenvetona toteankin, että tässä kanteluasiassa kertyneen selvityksen perusteella ei ole todettavissa, että kuulusteluissa olisi menetelty kantelussa kerrotuilla tavoilla lainvastaisesti. Asian lopputulokseen vaikuttavaa lisäselvitystä ei käsitykseni mukaan ole saatavissa.

3.4

Terveystieteiden tutkimuskeskus

Saadun selvityksen mukaan K oli maininnut korvatulehduksestaan ensimmäisen kuulustelunsa yhteydessä. Rikosylikonstaapeli T kertoo ilmoittaneensa K:lle, että tämä pääsee tarvittaessa lääkäriin ja saa hoitoa. K oli T:n mukaan kuitenkin todennut, ettei tarvitse lääkäriä tai lääkitystä.

Rikostarkastaja MR on kiistänyt, että H olisi ylipäätään pyytänyt häneltä särkylääkettä ensimmäisessä kuulustelussa (kuten kantelussa on väitetty) tai muutoinkaan. Kuulustelutodistajana tuossa kuulustelussa toiminut vanhempi rikoskonstaapeli toteaa, että mikäli pidätetty on ilmaissut tutkintaa suorittavalle poliisille olevansa sairas, on ryhdytty tarpeellisiin toimenpiteisiin ja että (lääkitystä koskeva) väite on perätön.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ei voida osoittaa, että K:n tai H:n kohdalla olisi menetelty kantelussa väitetyllä tavalla moitittavasti.

3.5

Kotietsinnät

3.5.1

V

Kantelussa mainittua kotietsintälupaa ei lainsäädäntömme tunne. Sen sijaan pakkokeinolain 5 luvun 5 §:n mukaan kotietsintää aloitettaessa on kirjallinen etsintämääräys esitettävä sille, jonka luona etsintä toimitetaan tai hänen talonväkeensä kuuluvalle, jos he ovat paikalla. Jollei kirjallista määräystä ole, etsinnän tarkoitus on suullisesti esitettävä.

Rikostarkastaja MR:n mukaan V ei edes ole kysynyt "kotietsintäluvasta". Totean myös, että koska pidättämiseen oikeutettu virkamies, joka päätti kotietsinnästä (eli MR) oli itse läsnä etsinnässä, ei kirjallisen määräyksen laatiminen ole käsitykseni mukaan ollut tarpeen (näin myös Helminen-Lehtola-Virolainen: Uusi esitutkintalainsäädäntö 1990 s. 473). En katso tulleen esiin, että V:n luona toimitetussa kotietsinnässä olisi menetelty moitittavasti.

3.5.2

RK ja PK

PK otettiin 20.10.1998 kiinni asunnoltaan kuten myös RK myöhemmin samana päivänä, mutta asiaa hoitaneiden poliisimiesten selvityksien mukaan tuona päivänä ei toimitettu kotietsintää. Näin ollen mitään merkintää kotietsinnästä ei ole selvityksen mukaan tullutkaan tehdä esitutkintapöytäkirjaan.

Sen sijaan 18.11.1999 toimitettiin kotietsintä, johon osallistui rikostarkastaja MR:n lisäksi viisi poliisimiestä. Kotietsintäluvan esittämisestä viittaa edellä kohdassa 3.5.1 esittämäni ja totean MR:n ilmoittaneen, ettei kirjallista määräystä tässä tapauksessa ollut, mutta että hän itse paikalla olleena selvitti toimenpiteen tarkoituksen RK:lle.

Kun otetaan huomioon selvityksissä esitetty, en myöskään katso, että lahjapakettien avaaminen kotietsinnän yhteydessä olisi ollut lainvastaista tai että olisi käynyt ilmi, että tuolloin toimitettu kotietsintä ja takavarikko olisi muutoinkaan toimitettu moitittavasti kantelussa arvostelluilta osin.

3.6

Väitetty RK:n ja PK:n työasioiden hoidon estäminen

RK kertoo pyytäneensä kiinniottonsa yhteydessä lupaa ilmoittaa asiasta työnantajalleen, jos kiinniottaminen jatkuu pitkään, koska hän oli sopinut asiakaskäyntejä seuraavalle päivälle. Tämä viittaa siihen, että pyyntö oli ainakin jossain määrin ehdollinen ja ainakaan kiinniottoitana ei olisi ollut välttämätöntä tarvetta yhteydenottoon. Poliisilta saadussa selvityksessä on vedottu mm. siihen, että kiinniottohetkellä ei ollut tiedossa, kuinka pitkään vapaudenmenetyksesi kestäisi.

Ilmeisesti lupa on tuolloin evätty, ainakaan tätä kanteluväitettä ei ole selvityksissä kiistetty ja rikosylikonstaapeli HA toteaa RK:n ja PK:n yhteydenpitoa "ulkomaailmaan" rajoitetun siinä määrin kuin se oli tarpeen tutkinnallisista syistä. HA toteaa myös, että olisi "aika koomista, jos kiinni otettu ryhtyisi vapautensa menetettyään hoitamaan työasioitaan".

Selvityksen mukaan RK ei pyytänyt uudestaan soittolupaa ennen kuin seuraavana päivänä kuulustelunsa yhteydessä klo 16 aikaan, jolloin hän sai soittaa työnantajalleen.

Kiinniottamisesta ilmoittamista ei ole laissa säännelty, toisin on tilanne pidättämisen osalta (ks. PKL 1 luku 7 § 2). On kuitenkin selvää jo vähimmän haitan periaatteen mukaan (esim. ETL 1 luku 8 §), että mikäli tutkinnalliset syyt eivät välttämättä muuta vaadi, tulee kiinniotetun saada ilmoittaa vapaudenmenetyksestään esimerkiksi työnantajalleen, jotta työntekijän poissaolo selittyy ja sen vaikutuksiin voidaan työpaikalla reagoida.

Sitä, missä muodossa RK soittopyyntönsä kiinniottohetkellä esitti, lienee jälkikäteen mahdotonta tarkasti selvittää. Vaikka soittopyynnön epäämiseksi kiinniottohetkellä olisikin nähtävissä perusteita, niin joka tapauksessa hänelle olisi mielestäni tullut selvittää, että hän voisi seuraavana aamuna kysyä soittomahdollisuudesta; tällöinhän vapaudenmenetyksen jatkuminen olisi mitä ilmeisemmin ollut tiedossa. RK ei ilmeisestikään ole ollut tietoinen kiinniotetun oikeuksista ja poliisivankilan rutiineista, esimerkiksi miten sieltä ylipäätään voi saada soittaa. Vastuun säilyttäminen yksinomaan vapautensa menettäneen aktiivisuuden varaan ei ole mielestäni hyväksyttävää.

Asiassa ei ole näytetty menetellyn lainvastaisesti. Kiinnitän kuitenkin rikosylikonstaapeli HA:n ja tutkinnanjohtajana toimineen rikostarkastaja MR:n huomiota edellä lausumiini näkökohtiin.

PK otettiin kiinni 20.10.1998 klo 18.15. Hän kertoo itsekin saaneensa soittaa työnantajalleen seuraavana aamuna ensimmäisen kuulustelunsa yhteydessä eli kello 10 aikaan. Kantelussa ei ole esitetty, miten työasioiden hoitaminen olisi estetty (esim. evättiinkö soittopyyntöjä tms.) tai muutoinkaan perusteita tälle näkemykselle. Tutkinnanjohtaja MR toteaa, että väite työasioiden hoitamisen estämisestä on perätön ja että PK:n on annettu itse soittaa työnantajalleen heti, kun hän sitä oli pyytänyt. Tältä osin ei ole tullut esiin menettelyä, joka antaisi minulle aihetta toimenpiteisiin.

3.7

PK:n avustaja

Esitutkintapöytäkirjan mukaan PK kieltäytyi 21.10.1998 klo 10.04 alkaneessa (ensimmäisessä) kuulustelussaan kertomasta mitään, koska hänen avustajakseen valitseman varatuomari AJ oli estynyt olemasta paikalla. Saadun selvityksen mukaan AJ oli tuolloin avustajana erään toisen epäillyn kuulustelussa. PK:n kuulustelua ei olekaan tuolloin enemmälti jatkettu.

Samana päivänä klo 11.45 alkaneen PK:n toisen kuulustelun pöytäkirjaan on merkitty: "Kuulusteltava on saanut keskustella ennen tämän kuulustelun aloittamista varatuomari AJ:n kanssa." PK on allekirjoittamansa kuulustelupöytäkirjan mukaan ilmoittanut, ettei hän tarvitse kuulusteluun avustajaa tai kuulustelutodistajaa. Myös saaduissa selvityksissä on todettu näin tapahtuneen.

Käytettävissäni olevan selvityksestä ei ole muutoinkaan saatu tukea sille väitteelle, että poliisi olisi estänyt tai vähätellyt PK:lle avustajan käyttöä.

3.8

Toimenpiteet

Kiinnitän tutkinnanjohtajana toimineen rikostarkastaja MR:n ja rikosylikonstaapeli HA:n huomiota kohdassa 3.6 lausumiini näkökohtiin vähimmän haitan periaatteen merkityksestä kiinniotetun kohtelussa. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei ole antanut aihetta.

11.6.2002

2546/4/99

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

Kymmenen kantelijaa arvostelevat asianajajan laatimassa kantelukirjoituksessa Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä ns. pesäpallon sopupelijupakan esitutkinnassa. Kysymys on Seinäjoen Maila-Jussien joukkueen jäsenistä.

Kantelijoiden mukaan heidän oikeusturvaansa on esitutkinnassa loukattu. Kantelijat katsovat, että tutkijat eivät olleet puolueettomia ja että näillä oli selvä ennakoasenne kantelijoiden syyllisyydestä sekä kuulustelut olivat erittäin painostavia ja tutkintakeinot ylipäättään erittäin ankaria. Poliisi on kantelijoiden mukaan toiminut vastoin lakia erityisesti seuraavasti:

1 Kantelijoita on noudettu kuulusteluun ilman kutsua täysin tarpeettomasti.

2 Kuulusteluissa on vastoin totuutta ilmoitettu muiden joukkueen jäsenten jo tunnustaneen.

3 Kantelijoita on kuulustelussa uhattu tutkintavankeudella, elleivät he muuta kertomustaan ja tunnusta.

4 Kuulustelija on puhutellut VH:ta loukkaavasti.

5 Kuulusteluja on pitkitetty tarpeettomasti.

6 JH on pidätysaikana käynyt sairaalatutkimuksissa. Häntä on koko ajan vartioinut kaksi poliisimiestä, mikä on hänen mukaansa ollut nöyryyttävää ja tarpeetonta.

7 JH ei ollut saanut lupaa soittaa pojalleen syntymäpäiväonnittelupuhelua vapaudenmenetyksensä aikana.

3 RATKAISU

Totean aluksi, että tässä asiassa tehtäviini kuuluu sen tutkiminen, ovatko kantelun kohteena olevat poliisimiehet menettelleet lainvastaisesti tai jättäneet velvollisuutensa täyttämättä. Ns. pesäpallon sopupeleihin liittyen on Helsingin hovioikeudessa vireillä rikosasia, jossa on esitetty osin samoja väitteitä kuin kysymyksessä olevasta esitutkinnasta tänne tehdyissä kolmessa kantelussa (dnrot 1235/4/99, 2258/4/99 ja 2546/4/99). Oikeusasiamies ei voi tuomioistuimen riippumattomuutta vaarantaen puuttua siellä vireillä olevan asian käsittelyyn. Katson rikosasian käsittelyn tässä vaiheessa kuitenkin olevan mahdollista ottaa kantaa kantelijoiden väitteisiin eikä kanteluasioiden ratkaisua kohtuuttomasti viivyttämättä ole enää mahdollista odottaa rikosasian lainvoimaista tuomiota. Korostan, että teen ratkaisuni kanteluasiassa siinä hankitun aineiston perusteella. Päätökseni ei luonnollisesti millään tavoin sido tuomioistuinta. Se tulee antamaan tuomionsa asiassa siellä esitetyn näytön perusteella.

3.1 Tapahtumatietoja

Elokuussa 1998 Oy Veikkaus Ab teki poliisille tutkintapyynnön, koska aiemmin samassa kuussa pelattujen viiden pesäpallo-ottelun, mm. ottelun Seinäjoki-Kankaanpää, tuloksia epäiltiin vilpillisesti järjestetyiksi vedonlyöntivoittojen saamiseksi. Ottelut olivat olleet Oy Veikkaus Ab:n järjestämän pitkävedon kohteena ja niissä oli mukana kahdeksan joukkuetta. Helsingin kihlakunnan poliisilaitos

aloitti asiassa esitutkinnan epäillyistä törkeistä petoksista. Tutkinnanjohtajaksi tuli tuolloinen rikoskomisario MR.

Selvityksen mukaan esitutkinnassa kuultiin rikoksesta epäiltyinä 561 henkilöä. Esitutkinnan aikana oli pidätettynä 49 ja kiinniotettuna 25 henkilöä. Kotietsintöjä suoritettiin 25 ja takavarikkoja 30.

Esitutkinnan perusteella Vantaan kihlakunnansyyttäjä APK nosti syytteen 21 henkilöä kohtaan. Vantaan kärjäoikeus antoi tuomionsa asiassa 4.6.2001. Syytetyt tuomittiin törkeistä petoksista, petoksista ja niiden yrityksistä joko ehdolliseen vankeusrangaistukseen tai sakkorangaistukseen (yhden henkilön osalta syytteet hylättiin kokonaan). Kärjäoikeuden tuomio ei ole lainvoimainen ja asian käsittely jatkuu Helsingin hovioikeudessa.

Kihlakunnansyyttäjä APK:lta 17.5.2002 saadun tiedon mukaan hän on tehnyt asiassa 320 syyttämättäjäättämispäätöstä (joista 80 syyksilukevia) ja 68 henkilön osalta syyteharkinta on edelleen kesken.

3.2

Kantelussa väitetyt noudot kuulusteluihin

Saadun selvityksen mukaan kysymys ei ole ollut esitutkintalain (ETL) 18 §:n mukaisista noudoista esitutkintaan vaan rikoksesta epäillyn kiinniottamisesta. "Ilman kutsua kuulusteluun tapahtunutta noutoa" ovat arvostelleet mm. JH, VH, N, P ja PY. Saadun selvityksen mukaan N:ää ei ole edes otettu kiinni, minkä lisäksi --- ja --- ovat itse tulleet poliisiasemalle kuulusteluun. Näiden kolmen osalta katson, ettei ole aihetta tutkia asiaa enempää. Muiden osalta totean seuraavaa.

Pakkokeinolain (PKL) 1 luvun 2 §:ssä säädetään poliisimiehen kiinniotto-oikeudesta. Sen mukaan poliisimies saa ottaa kiinni rikoksesta epäillyn, joka on määrätty pidätettäväksi tai vangittavaksi. Jos pidättämiseen on edellytykset, poliisimies saa ottaa rikoksesta epäillyn kiinni ilman pidättämismääräystäkin, jos pidättämisen toimeenpano voi muuten vaarantua. Poliisimiehen on ilmoitettava kiinniottamisesta viipymättä pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. Tämän on 24 tunnin kuluessa kiinniottamisesta päätettävä, onko kiinni otettu päästettävä vapaaksi vai pidätettävä.

Pidättämisen edellytyksistä puolestaan säädetään PKL 1 luvun 3 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan rikoksesta todennäköisin syin epäilty saadaan pidättää mm. jos rikoksesta on säädetty lievempi rangaistus kuin kaksi vuotta vankeutta, mutta siitä säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin vuosi vankeutta ja epäillyn olojen taikka muiden seikkojen perusteella on todennäköistä, että hän vaikeuttaa asian selvittämistä hävittämällä, turmelemalla, muuttamalla tai kätkemällä todistusaineistoa taikka vaikuttamalla todistajaan, asianomistajaan, asiantuntijaan tai rikoskumppaniinsa (ns. sotkemisvaara). Lainkohdan 2 momentin mukaan kun jotakuta on syytä epäillä rikoksesta, hänet saadaan pidättää, vaikka epäilyyn ei ole todennäköisiä syitä, jos pidättämiseen muutoin on 1 momentissa säädetty edellytykset ja epäillyn säilöön ottaminen on odotettavissa olevan lisäselvityksen vuoksi erittäin tärkeää. Vertailun vuoksi totean, että ETL 18 §:n (jota selvityksen mukaan ei siis sovellettu) mukaan epäilty voidaan kutsuttakin noutaa esitutkintaan, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta ja on todennäköistä, ettei hän noudata kutsua tai että hän kutsun saatuaan ryhtyy pakenemalla, todisteita hävittämällä tai muulla tavalla vaikeuttamaan esitutkintaa. Kutsutta noudon edellytykset ovat siis käytännössä varsin samankaltaiset kuin pidättämisellä (ja poliisimiehen kiinniotto-oikeudella) sotkemisvaaratilanteissa.

Totean, että kantelussa ei ole kyseenalaistettu pidättämisen yleisten edellytysten olemassaoloa (rikosepäilyn vahvuus) ja että selvitysten mukaan kyse ei ole ollut pidätettäväksi määrättyjen henkilöiden kiinniotosta. JH, VH, P ja PY on kylläkin myöhemmin kiinniottopäivänä pidätetty.

Esitutkinta on koskenut epäilyä varsin vakavista rikoksista, joihin on käytettävissä olevan selvityksen ollut perusteltua epäillä osallistuneen lukuisia henkilöitä myös Seinäjoella. Saadun selvityksen mukaan poliisi on kiinniottojen ja pidätysten osalta kiinnittänyt erityistä huomiota ns. sotkemisvaaraan, joka tarkoittaa mm. sitä, että poliisi pyrki siihen, että epäillyt eivät pääse vaikuttamaan toistensa tai muiden asiassa kuultavien kertomuksiin. Tämän vuoksi useita henkilöitä on pyritty ottamaan kiinni yhtä aikaa. Esitutinnan yleisten lähtökohtien osalta viitataan Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen lausuntoon 1.12.1999 kanteluasiassa dnro 2258/4/99, josta liitän oheen jäljennöksen tältä osin. Katson poliisin esittäneen hyväksyttävissä olevat perustelut sotkemisvaaran olemassaololle.

Kysymyksessä olevien pakkokeinojen käyttöä koskevat säännökset jättävät ylipäätään soveltajalle jonkin verran harkintavaltaa yksittäistapauksessa. Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että poliisi ei ole ylittänyt harkintavaltansa tai käyttänyt sitä väärin, kun JH, VH, P ja PY on otettu kiinni (kantelussa arvostellut "noudot").

3.3

Kantelussa esitetyt väitteet epäasiallisesta menettelystä kuulusteluissa

ETL 24 §:n mukaan kuulusteltavaa on kohdeltava rauhallisesti ja asiallisesti. Tunnustuksen tai määrättyyn suuntaan käyvän lausuman saamiseksi kuulusteltavalta ei saa käyttää tietoisesti väärää ilmoituksia, lupauksia tai uskotteluja erityisistä eduista, uuvuttamista, uhkausta, pakkoa taikka muita kuulusteltavan ratkaisuvapautteen, tahdonvoimaan, muistiin tai arvostelukykyyn vaikuttavia sopimattomia keinoja tai menettelytapoja. Kuulustelua ei saa ilman erityistä syytä pitää kello 21:n ja 6:n välisenä aikana. Kuulusteltavalle on annettava tilaisuus säännölliseen ateriointiin ja riittävään lepoon.

Asiassa on kuultu kaikkia kuulusteluja toimittaneita poliisimiehiä. He ovat selvityksissään varsin yksityiskohtaisesti kertoneet kuulusteluista ja esitutkinnasta muutoinkin. He ovat kiistäneet väitteet vääristä ilmoituksista muiden kuulusteltujen kertomuksista ja tutkintavankeudella uhkaamisesta tai ylipäätään sopimattomasta menettelystä. Myöskään kuulustelupöytäkirjoista ei ole pääteltävissä, että kuulustelut olisivat olleet painostavia, asenteellisia tai johdattelevia. Kumpikin VH:ta kuulustelleista poliisimiehistä on kiistänyt puhutelleensa tätä kantelussa väitetyllä tavalla loukkaavasti.

Siltä osin kuin kantelijoilla on ollut avustaja läsnä kuulustelussa, tälle on varattu tilaisuus antaa selvitys tapahtumista. Avustajien kertomasta ei ole saatu tukea kantelussa esitetyille epäasiallisesta menettelystä kuulusteluissa.

Useat kantelijat ovat arvostelleet sitä, että heiltä on "useaan otteeseen tivattu, oliko Seinäjoki -Kankaanpää -ottelu sovittu." Kun yksi esitutinnan keskeisiä kysymyksiä on ollut, oliko ottelujen tuloksia sovittu, on mielestäni selvää, että tästä epäilyiltä kysytään. Totean myös, että en pidä sinänsä lainvastaisena sitä, että kuulustelija ilmoittaa kuulusteltavalle (muuhun esitutkinta-aineistoon perustuvasta) perustellusta käsityksestään, että kuulusteltava ei puhu totta. On myös mahdollista, että kuulusteltavalle ilmoitetaan, mitä muut asiassa kuullut ovat asiassa kertoneet. Samoin poliisi voi selvittää epäillylle asian etenemismahdollisuuksia. Esimerkiksi tältä osin selvityksissä todettu mm., että epäiltyjen kyselyjen johdosta vangitsemismahdollisuudesta on ollut puhetta. Tämäntyyppinen keskustelu ei luonteeltaan ole sinänsä lainvastaista. Kiellettyä sen sijaan on esimerkiksi vangitsemisellä uhkaaminen. Toisaalta ainakin epäiltyjen avustajilla lienee tiedossa, että poliisilla ei ole toimivaltaa päättää vangitsemisesta.

Edellä esitetyt toimenpiteet (sopimisen "tivaaminen", kertomuksen totuudenmukaisuuden epäileminen, vangitsemismahdollisuudesta keskusteleminen) voidaan tehdä joko asiallisesti tai myös ETL 24 §:ssä kielletyllä tavalla. Esimerkiksi asiayhteys, äänensävy, eleet ja ilmeet vaikuttavat asian arvosteluun. Tämänäköisistä seikoista kuten ylipäättään tyhjentävän selvityksen saaminen kuulustelutapahtumista ei kuitenkaan ole tässä kanteluasiassa mahdollista varsinkin, kun kuulustelijoiden ja kuulusteltavien käsitykset kuulustelutapahtumista ja niiden luonteesta poikkeavat osin varsin paljon toisistaan.

Mielestäni ei ole merkityksetöntä, että kuulusteltavat ovat poikkeuksetta allekirjoittaneet kuulustelukertomuksensa (kohtaan "luettu, annettu tarkastettavaksi ja hyväksytty"), vaikkakaan siitä ei voida sinällään vetää sitä, johtopäätöstä, että kuulusteluissa olisi kaikilta osin menetelty asianmukaisesti. Asiassa selvityksiä antaneet poliisimiehet ovat lisäksi kiinnittäneet huomiota siihen, että kantelu on tehty vasta noin vuosi tapahtumien jälkeen.

Henkilölle, joka ei ole aiemmin ollut tekemisissä poliisin kanssa - ainakaan pidätettynä ja kuulusteltuna syylliseksi epäillyn asemassa - voi jo tämä tilanne sinänsä tuntua epämiellyttävältä ja kuulusteltavan näkökulmasta jopa painostavaltakin ilman että kuulustelija toimii missään määrin epäasiallisesti.

Kuulusteluissa on suurimmaksi osaksi ollut läsnä vain kuulusteltava ja kuulustelun toimittanut poliisimies, joskus myös kuulustelutodistajana toiminut poliisimies. Näyttö siitä, mitä kuulusteluissa on tapahtunut, jää näin ollen varsin usein vain kuulustelijan ja kuulusteltavan kertoman ja kuulustelupöytäkirjan merkintöjen varaan. Muun näytön puuttuessa ei tällaisessa tilanteessa voida katsoa pelkästään kuulusteltavan kertomuksen perusteella selvitetyn, että kuulustelija olisi menetellyt lainvastaisesti.

Yhteenvedona toteankin, että tässä kanteluasiassa kertyneen selvityksen perusteella ei ole todettavissa, että kuulusteluissa olisi menetelty kantelussa kerrotuilla tavoilla lainvastaisesti. Asian lopputulokseen vaikuttavaa lisäselvitystä ei käsitykseni mukaan ole saatavissa.

3.4

Vapaudenmenetysten kesto

Osa kantelijoista on katsonut, että kuulusteluja on tarpeettomasti pitkitetty ja he ovat viitanneet kuulustelujen pitkiin väliaikoihin kohdallaan. Kaikki nämä kantelijat olivat pidätettyinä.

PKL 1 luvun 4 §:n mukaan pidätetty on päästettävä vapaaksi heti, kun edellytyksiä pidättämiseen ei enää ole ja, jollei häntä vaadita vangittavaksi, viimeistään vangitsemisvaatimuksen tekemistä varten säädetyn ajan kuluttua eli viimeistään kolmantena päivänä kiinniottamispäivästä ennen kello kahtatoista.

On totta, että yksittäisten henkilöiden kohdalta tarkasteltuna kuulustelujen väliajat saattavat vaikuttaa pitkiltä. Tältä osin poliisin menettelystä kannelleet viisi henkilöä ovat olleet vapautensa menettäneinä 3.11.1998 lähtien, jolloin heitä (ja useita muita henkilöitä) kuulusteltiin. Seuraavana päivänä heitä ei kuulusteltu, mutta esitutkintapöytäkirjan mukaan tuona päivänä toimitettiin 16 muuta kuulustelua. Seuraavana päivänä heitä ennen vapauttamista taas kuulusteltiin - kuten useita muitakin henkilöitä. Kuulustelujen pitkittymisestä kannelleet viisi henkilöä ovat olleet vapautensa menettäneinä runsaat kaksi vuorokautta (n. 52 - 63 tuntia). Tämä on PKL:ssa säädettyjen edellytysten täytyessä mahdollista yksin poliisin päätöksellä.

Kysymyksessä on ollut esitutkinta varsin vakavista rikoksista, joihin on epäilty myös Seinäjoella osallistuneen lukuisia henkilöitä. Pelkästään yhden epäillyn kuulusteluajankohtien tarkastelu ei nähdäkseni ole missään nimessä riittävää väitetyn viivytyksen arvioimiseksi muun muassa, koska esitutkinta ei ole vain kuulustelujen toimittamista eikä tässä tapauksessa ole ollut kysymys yhden ihmisen tekemisistä vaan epäily laajan henkilöpiirin yhteistoiminnasta. Pidättämisten yhtenä perusteena on juuri ollut estää epäiltyjä vaikuttamasta toistensa kertomuksiin. PKL:n mukaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi on tietyin edellytyksin mahdollista pitää henkilö pidätettynä (ja myös vangita). On myös selvää, että kuulusteluihin on valmistauduttava, kuulustelukertomuksia on vertailtava keskenään ja saatuun muuhun näyttöön, tehtävä erilaisia tiedusteluja, harkittava pakko-keinojen käyttöä yms. Tässäkin tapauksessa esitutkinta mm. kuulusteluineen on koko ajan ollut käynnissä, vaikka kaikkia pidätettyjä ei 4.11.1998 olekaan kuulusteltu.

En voi käytettävissäni olevan selvityksen perusteella yhtyä kantelijoiden näkemykseen siitä, että kuulusteluja olisi tarpeettomasti pitkitetty. Toisin sanoen en katso, että kantelussa arvostellut vapaudenmenetykset olisivat olleet lainvastaisia kestoiltaan.

3.5

JH:n sairaalassa käynti

Saadun selvityksen mukaan kaksi siviilipukuista poliisia vei pidätettynä olleen JH:n siviilimallisella autolla tämän aiemmin sopimaan tutkimukseen sairaalaan. JH kävi tutkimushuoneessa yksin poliisien istuessa tuon aikaa odotustilassa.

On mielestäni erittäin vaikea nähdä perusteita sille, että pidätetty voisi käydä esim. sairaalassa ilman vartiointia. Saadun selvityksen perusteella ei voi päätellä, että vartiointi olisi toteutettu tarpeetonta huomiota herättäen tai että poliisi olisi tässä yhteydessä muutoinkaan menetellyt tavalla, joka antaisi aiheita arvosteluun.

3.6

JH:n soitto pojalleen

Kantelu on kohdistettu nimenomaan esitutkinnan toimittaneisiin poliisimiehiin. Kukaan heistä ei selvityksensä mukaan ollut tullut tietämään pidätettynä olleen JH:n halusta soittaa pojalleen onnittelu-puhelu tämän syntymäpäivänä.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ei ole todettavissa, että kantelun kohteena olevat poliisimiehet olisivat menettäneet moitittavasti tältä osin.

3.7

Lopputulos

Kantelukirjoitus ei ole antanut minulle aiheita toimenpiteisiin. Sen liite palautetaan ohessa.